

อสุภะ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๔๘

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ฟังธรรม ธรรมภาคปฏิบัติ

“การเห็นกาย” กับ “การเห็นอสุภะ” ต่างกันอย่างไร

การเห็นนะ ถ้าภาคปฏิบัติ เห็นใหม่ ถ้าการเห็นกาย สิ่งที่การเห็นกายจะเห็นได้อย่างไร สิ่ง
ที่เห็นอสุภะจะเห็นได้อย่างไร สิ่งที่เห็นนี่คือเหตุ ถ้าการประพฤติปฏิบัติไปจนถึงจบกระบวนการ
ของมัน การเห็นกายและพิจารณากายจนปล่อยกายตามความเป็นจริง จะเป็นพระโสดาบัน แต่ถ้า
เป็นอสุภะนะ การเห็นอสุภะ ถ้าเห็นอสุภะ พิจารณาอสุภะโดยสังจะความจริง ปล่อยอสุภะแล้ว
เป็นพระอนาคามี นี่มันต่างกันตรงนั้นไง

แต่ความเป็นไปของโลก ผู้ที่รู้จริง ผู้ที่จะเห็นจริง ในการจะคิดว่า เห็นกายหรือเห็นอสุภะ
เห็นต่างกันอย่างไร ถึงว่า เห็นกายก็พิจารณากายกันไป แล้วถ้าเห็นกายแล้วถือว่าเป็นอสุภะไง สิ่ง
ที่เป็นอสุภะ อสุภัง อสุภะมันเป็นเรื่องของจิต ความเห็นไปของใจ ใจเห็นอสุภะ ความรู้จริงในอสุภะ
นั่นมันจะไปแก้ไขกิเลสในเรื่องของกามราคะ

แต่ถ้าการเห็นกายนี้ ความเห็นกาย เพราะเราเข้าใจผิด เข้าใจผิดนะ คำว่า “เข้าใจผิด” สังกต
ได้ใหม่ คนที่เข้าใจผิด เข้าใจว่าสังคัมรังแก เข้าใจว่าคนอื่นรังแก เข้าใจว่าเราเป็นคนทำความผิด
เห็นใหม่ เราเข้าใจผิดว่าเขากล่าวดู เขากล่าวกลั่นแกล้งเรา เราจะมีความเจ็บปวดในหัวใจนะ เราจะ
มีความฝังใจว่าคนนั้นทำไมว่าเราได้อย่างนั้น

ความเห็นผิดของเขา ความเห็นผิดของเรา ความเห็นผิดนี่คืออวิชชา สิ่งที่อวิชชาในหัวใจ มันเห็นผิดมาตลอด ความเห็นผิดว่ากายเป็นเรา เราเป็นกาย สิ่งนี้เป็นความเห็นผิด สิ่งที่ความเห็นผิดมันถึงได้ยึด มันถึงมีกิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันถึงได้ทุกข์ยากกันสภาวะแบบนี้

แล้วก็ว่า “เห็นกาย เห็นกาย” ไม่มีใครเคยเห็นกายเลย แม้แต่สัปเหร่อเขาทำพิธีเผาศพของเขา เขาคลุกคลีอยู่กับซากศพนะ เขาเห็นศพอยู่ตลอดเวลา เขาไม่เคยเห็นกายเลย เพราะอะไร เพราะเขาไม่มีความสดสังเวชใจ เขาไม่มีสิ่งที่สะท้อนหัวใจของเขา เขาไม่สามารถชำระกิเลสของเขา

งานแพทย์ เขาเป็นแพทย์นะ เวลาเขาผ่าตัดมนุษย์ เขาผ่าตัดคน ถ้าโรคร้ายโรครุนแรง เขาผ่าตัดจนเขาเปลี่ยนอวัยวะนะ อวัยวะในร่างกายของมนุษย์นี่แพทย์เขาเปลี่ยนได้หมดเลย สิ่งต่างๆ ผ่าตัดสมองก็ได้ ผ่าตัดสิ่งใดก็ได้ เห็นกายไหม? เขาชำแหละกายเลย แต่เขาไม่เคยเห็นกาย เขาไม่เห็นกายเพราะอะไร เพราะสิ่งที่เขาเห็นนั้นเขาเห็นด้วยตาเนื้อ เขาเห็นด้วยสิ่งที่ป็นวิชาชีพของเขา

การเห็นกายกับการเห็นอสุภะก็ต่างกัน สิ่งที่แตกต่างกันต้องอยู่ในภาคปฏิบัตินะ ครูบาอาจารย์ของเราปฏิบัติมาถึงจะเข้าใจสัจจะความจริงอย่างนี้ แต่เพราะเราไม่เคยปฏิบัติมา หรือเราปฏิบัติขณะที่เราไม่เข้าไปถึงสัจจะความจริง เราก็มืดความลึกลับเป็นนิวัตรธรรม นิวัตรนะ สิ่งทีนิวัตรนี่เป็นการกางกั้นจิตไม่ให้มีความสงบ จิตถ้ามันมีนิวัตรแล้วมันจะฟุ้งซ่าน มันจะรวมตัวเป็นความสงบไม่ได้ เพราะมันกวนใจอยู่ตลอดเวลา นี่นิวัตรธรรม ทำให้จิตเราสงบไม่ได้ เพราะความเห็นของเรา ความลึกลับของเรา ความสงสัยของเรา ยิ่งการประพฤติปฏิบัติมันยังมีปัญหาไปใหญ่เลย

เวลาเห็นครูบาอาจารย์ของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งทีสะสมมาขนาดนี้ คูสิเป็นพระเต็มยศไว้ สะสมบุญญาธิการมา กษัตริย์เขาจะทดสอบว่าเป็นไปจริงหรือเปล่า เขาเอามีดตัดหู ตัดจมูก ตัดอย่างไรให้พูดออกมาให้ได้ แต่ไม่พูด เพราะอะไร เพราะสร้างสมบุญญาธิการ

บารมี ๑๐ ทศ ผู้ที่สร้างสมบุญญาธิการเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สร้างบุญญาธิการมาให้หัวใจสิ่งนี้มีอำนาจวาสนา นี่อินทรีย์ สิ่งทีจะรองรับธรรม เบื้องหลังของใจดวงนี้ เบื้องหลังของใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้าที่ตรัสรู้เองโดยชอบ สิ่งทีตรัสรู้เองโดยชอบโดยทีไม่มีธรรม ไม่มีวิชาการ ไม่มีสิ่งใดๆ

แล้วเวลาเกิดมาแล้วนะ กว่าจะออกประพฤติกปฏิบัติ มันเป็นเรื่องที่ว่า คนที่มีอำนาจวาสนา คนที่มีบารมีใหญ่ เห็นไหม ทุกคนปรารถนานะ ให้อยู่ในสถานะสิ่งที่จะช่วยโลกช่วยสงสาร ช่วยทุกอย่าง ทุกคนต้องดิ้นไว้ เพราะเห็นว่าสิ่งนี้...ดูสิ เวลาที่เราเกิดมา ลูกเราคนไหนที่มีเชาวน์มีปัญญา พ่อแม่หวังพึ่งลูกคนนั้นนะ ลูกคนไหนที่เกิดมาเป็นลูกของเรา ลูกคนนี้ไม่มีเชาวน์ไม่มีปัญญา เราเป็นห่วงมาก จะอยู่ในสังคมได้อย่างไร นี่พ่อแม่ก็รู้ว่าลูกของเรามีสถานะอย่างไร มีปัญญาอย่างไร มีเชาวน์ขนาดไหน จะอยู่ในสังคมอย่างไร นี่พ่อแม่รู้ สังคมก็รู้ รู้ว่าสิ่งนี้ คนนี้เกิดมาในสังคมนี้ดีขนาดไหน

นี่เรื่องของโลก เขาก็ต้องการให้เป็นจักรพรรดิ เป็นที่พึ่งอาศัยของโลกเขา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างบุญญาธิการมามหาศาล พราหมณ์ทั้ง ๘ พยากรณ์ว่าต้องออกปฏิบัติอย่างเดียว ออกปฏิบัติอย่างเดียว จะเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประพฤติกปฏิบัติออกแสวงหาโมกขธรรม จนเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ย้อนอดีตชาติของตัว

ถึงบอกว่า เพราะสร้างสมบุญญาธิการมาสมควร สมบูรณ์ แต่ขณะที่เป็นเจ้าชายสิทธัตถะ พระเจ้าสุทโธทนะพยายามดิ้นไว้ นี่คนดี คนที่มีบุญวาสนา ทุกคนปรารถนา ทุกคนต้องการ ทุกคนต้องดิ้นไว้เพื่อตัวเอง แต่เพราะบุญญาธิการขนาดนั้น พระเจ้าสุทโธทนะต้องการให้เป็นจักรพรรดิ ต้องการให้เป็นผู้ที่รวบรวมอาณาจักรเพื่อเป็นการปกครอง เพราะอะไร เพราะความเห็นของโลก ใจ ความเห็นของพระเจ้าสุทโธทนะเป็นกษัตริย์ แต่เป็นกษัตริย์ในแคว้นเล็กๆ ใจ แต่ถ้าลุกขึ้นมาปกครองขึ้นมา แล้วถ้ามีอำนาจวาสนาจะได้ปกครอง จะได้รวบรวมแคว้นแคว้นเป็นจักรพรรดิ สิ่งที่เป็นจักรพรรดินี้คือการเป็นผลประโชชน์ทางโลกใจ

แต่เจ้าชายสิทธัตถะเห็นสิ่งต่างๆ เห็นไหม กระเทือนกับโลก สมบัติของเรา เราอยู่ทางโลก สมบัติของเราคือเราแสวงหา สิ่งที่เป็นเงินเป็นทอง แก้วแหวนเงินทองต่างๆ สิ่งที่เป็นชื่อเสียงเกียรติยศ ลากสักการะ เราต้องการอย่างนั้นเพื่อชื่อเรื่องของโลกใจ เรื่องของโลกเห็นคุณประโยชน์แค่นี้ เห็นคุณประโยชน์ของโลกที่เขาแสวงหากัน เห็นแต่เกียรติยศเกียรติศักดิ์ แต่เกียรติยศเกียรติศักดิ์แสวงหามานะ ถ้าคนมีบุญญาธิการนะ เจ้าชายสิทธัตถะ สิ่งนี้มีบุญญาธิการ มันมีมา มีมาโดยเป็นธรรมชาติ

แต่ถ้ามีมาโดยกิเลสค้นหาความทะยานอยาก เห็นใหม่ การเมืองสิ่งต่างๆ ต้องแย่งชิง ต้องการสร้างภาพ นี่ขึ้นมาเพื่อแสวงหาสิ่งนี้ไง มันเป็นสุขหรือเป็นทุกข์? มันเป็นทุกข์นะ เพราะเราต้องไปสร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นมา เหมือนกับเราปกปิดความคิดของเราในหัวใจ มันเป็นความทุกข์นะ

แต่ถ้าเป็นธรรมนะ มันเป็นเองโดยธรรมชาติ สิ่งนี้มันเป็นเอง มันขึ้นมาเอง มันมีของมันเอง ไม่ต้องไปปกปิด มันเป็นความจริงตลอด พิสูจน์หรือว่าจะตรวจสอบขนาดไหนมันก็เป็นความจริง สิ่งที่เป็นความจริง นี่คือธรรมไง ถ้าผู้ใดเป็นคนมีบุญญาธิการ มันเป็นความจริงของเขา สิ่งนี้เราไม่ปฏิเสธนะ ถ้าปฏิเสธ กิเลสปฏิเสธบอกว่า “สิ่งที่เป็นบุญกุศล สิ่งที่เป็นอำนาจวาสนา สิ่งนั้นมันเป็นกิเลสที่จะไปเกาะเกี่ยว” ไม่ใช่หรอก

กิเลสคือกิเลส สิ่งที่เป็นสภาวะธรรมที่สร้างสมขึ้นมาเป็นอำนาจวาสนาของแต่ละบุคคล ไม่ใช่อันเดียวกัน สิ่งที่ไม่ใช่อันเดียวกัน เวลาประพฤติกิปฏิบัติไปจนสิ้นกิเลสแล้วนะ นี่พระอรหันต์ก็ต่างกัน พระสีวลีนี่ลากสักการะมหาศาลเลย เพราะอะไร เพราะท่านสละของท่านมา พระอรหันต์บางองค์ฉันข้าวไม่เคยอิมนะ นี่เป็นพระอรหันต์เหมือนกัน

พระพาหิยะ ขณะฟังเทศน์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บรรลุธรรม ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบวช องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “เธอไม่มีบริวาร บวชได้อย่างไร” ก็ไปหาบริวารอยู่ จนควายขวิดตายนะ นี่พระอรหันต์เหมือนกัน สิ่งที่พระอรหันต์ อำนาจวาสนาที่สร้างสมมาอันหนึ่ง กิเลสในหัวใจที่มันเกาะเกี่ยวในหัวใจ ที่มันจะบีบบี้สีไฟให้เราเป็นทุกข์อยู่นี่อีกอันหนึ่ง

สิ่งที่เป็นความทุกข์ในหัวใจอันนี้ สิ่งนี้เราถึงย้อนกลับมาตรงนี้ ย้อนกลับไปทีอำนาจวาสนาใจ การประพฤติกิปฏิบัติที่มีอำนาจวาสนา มันต้องมีบารมี บารมีคือว่ามีอินทรีย์ มีความรองรับของใจ ถ้ามีความรองรับของใจนี้บุญกุศล ที่เรามาประพฤติกิปฏิบัติกัน เราออกประพฤติปฏิบัติ ออกบวช ออกเป็นผู้ที่ประพฤติกิปฏิบัติ เพราะอะไรล่ะ เป็นสมบัติอะไร สมบัติของนามธรรมนะ โลกเขาแสวงหาแก้วแหวนเงินทอง แสวงหาสิ่งที่เป็นเรื่องโลก อย่างน้อยก็เป็นศักดิ์ศรี อย่างน้อยก็เป็นเรื่องของการยอมรับของสังคมเขา นั่นก็เป็นเรื่องของโลกนะ แล้วมันเป็นนามธรรม มันเป็นเรื่องชั่วคราว

ผู้ที่มีอำนาจขึ้นมารับตำแหน่งใหม่ๆ ทุกคนจะเข้าไปยอมจำนนเพราะอะไร เพราะรับตำแหน่งใหม่คิดว่าจะอยู่นานไง แต่ขณะที่ใกล้จะเกษียณนี้มีอะไรให้เขาเอา เพราะมันหมดอำนาจ

ไง สิ่งที่หาคำนาจ สิ่งที่หาคำนาจเขาไม่สนใจหรอก เพราะอะไร เพราะเขาต้องไปหาคนใหม่
 สิ่งนี้เราก็อ้างแสวงหากัน เพราะมันเป็นโลกใจ เราเกิดมาในสภาวะแบบนี้ เรามีความเห็นอย่างนี้ เรา
 ก็เข้าใจสภาวะแบบนี้

แต่ที่ออกประพฤติปฏิบัติเอาขณะตนเองละ มันต้องเอาขณะตนเองนะ สิ่งที่จะขณะตนเอง
 มันต้องมีความเชื่อมีความศรัทธา เรากล้าใหม่ เรากล้าออกประพฤติปฏิบัติใหม่ เรากล้าออกบวช
 ใหม่ เรากล้าเผชิญกับชีวิตความเป็นจริงที่ว่าความกลัวจากภายในใจ ออกบวชแล้ว บิณฑบาตเขา
 จะใส่บาตรเราไหม ความเป็นอยู่ของเราจะเป็นอย่างไร เราออกไปป่าเราจะมียารักษาโรคไหม

สัตว์มันอยู่ในป่ามันไม่เคยตายนะ เผ่าพันธุ์ของสัตว์มันเคยตายไหม? มันตายเพราะมนุษย์
 ล่ามันนะ มันตายเพราะสิ่งที่เราไปเอามันมาเห็นอาหารต่างหากละ ลองให้มันอยู่โดยธรรมชาติของ
 มัน มันมีแต่จะลั่นโลก สิ่งที่ลั่นโลกมันไม่เคยเป็นเคยตาย นิธรรมชาติสอนมัน สิ่งที่ธรรมชาติสอน
 มัน

นี่ก็เหมือนกัน หัวใจมันกลัว มันไม่กล้า ไม่กล้าทำอะไรสักอย่างเลย มันเป็นสัตว์สังคม
 สัตว์มนุษย์จะอยู่ด้วยกัน อยู่กันมากๆ ฟังพาอาศัยกัน มันก็มีปัญหาหากัน แย่งชิง เพราะอะไร เพราะ
 กิเลสใจ ต่างคนต่างมีกิเลส ต่างคนต่างโกง ต่างคนต่างแสวงหา ฟังพาอาศัยกัน แล้วต่างคนต่างก็จะ
 มีอำนาจเหนือคนอื่น ใจ นี้พูดถึงเรื่องของโลกนะ แต่ถ้าเราออกประพฤติปฏิบัติมันจะกลัวอย่างนี้

แล้วถ้ามีศรัทธามีความเชื่อ สิ่งนี้เราเกิดเราตาย สิ่งนี้แสวงหากันทางโลกมันเป็นความทุกข์
 ใหม่ มันต้องแบกรับภาระเรื่องมหาศาลใหม่ เห็นใหม่ เราเกิดในพระพุทธศาสนา ศาสนาขององค์
 สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่วางธรรมและวินัยไว้นี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็น
 เจ้าของศาสนานะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา

ถึงวางธรรมและวินัยไว้ ภิภุให้ภิกขาจาร สิ่งนี้ภิกขาจาร ปัจจัยเครื่องอาศัย ผู้ที่มีหัวใจเป็น
 ธรรม เขาต้องการแสวงหากันทุกคน เวลาเราประพฤติปฏิบัติกันเราจะชำระกิเลสของเรา ถ้าเรา
 อยากชำระกิเลสของเรา ทำไมเราไม่มีความเชื่อความไม่มีศรัทธาละ ทำไมพระที่ออกประพฤติ
 ปฏิบัติ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นออกประพฤติปฏิบัติ ไม่มีครูมีอาจารย์ก็ต้องออกป่าค้นคว้าด้วยตัว
 ของท่านเอง ไปในป่าในเขา

เหมือนกับเจ้าชายสิทธัตถะเลย เจ้าชายสิทธัตถะ เวลาออกประพฤติปฏิบัตินี้มันไม่มีศาสนา คนเขาให้ทาน ให้ทานก็ทานของคนที่เขาให้กัน เขาไม่ได้ให้ด้วยศรัทธา นี่ดำรงชีวิตอยู่อย่างนั้น ๖ ปีนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ขณะที่ว่าออกบิณฑบาต เทวดา พระอินทร์เป็นผู้ถือบาตร เพราะอะไร เพราะสิ่งนี้เป็นที่สุดยอด

เวลาเทศน์ธรรมจกๆ ประกาศธรรม เทวดาส่งขึ้นไปเป็นชั้นๆ ขึ้นไป นี่จักรบรรลุดุธรรม สิ่งที่เป็นธรรมโอสถเกิดแล้ว แม้แต่เทวดา อินทร์ พรหมยังมีความสุข ยังมีโอกาส มีความรื่นเริงแจ่มใส เหมือนคนที่ป่วยโรครแล้วไม่มียารักษาที่ทุกขร้อน แต่ว่าเราพยายามจะรักษาตัวเองไว้เมื่อมียาเมื่อไหร่จะรักษาเรา เห็นไหม เทวดา อินทร์ พรหม รออยู่อย่างนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์แสดงธรรมจกๆ พระอินทร์เป็นผู้อุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาออกบิณฑบาต สิ่งนี้ออกบิณฑบาต สิ่งนี้เขามีศรัทธามีความเชื่อ นี่เขาบอก เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญานิกการมาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุญญานิกการขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ววางธรรมและวินัยนี้ไว้ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ออกประพฤติปฏิบัติ ออกคันคว้า นี่ธรรมวินัยมีอยู่ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้แล้ว ออกประพฤติปฏิบัติ ออกบิณฑบาต ปัจจัยเครื่องอาศัยก็มีโดยสมบูรณ์ แต่เรื่องความจริงเรื่องอริยสัจ การเห็นกาย เห็นอสุภะเห็นอย่างไร เห็นอย่างไรนี่เปิดตำรา ตำราก็บอกว่าเห็นอสุภะต้องเห็นอย่างนี้ ต้องทำจิตสงบอย่างนี้ แล้วทำไปมันก็เกิดความเป็นไปของจิต จิตก็เป็นสัญญา อารมณ์

เวลาจิตมันสงบไปเห็นนิมิตต่างๆ “สิ่งนี้เป็นกาย นี่เป็นกาย” ไม่มีความรู้เลย เพราะออกมาแล้วมันก็เหมือนปกติธรรมดา เหมือนกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาออกประพฤติปฏิบัติอยู่ ๖ ปี ไปเรียนกับเจ้าลัทธิต่างๆ สมาบัติก็เป็น อะไรก็เป็น เป็นหมดเลย จนอาหารดาบสรับประทาน “เจ้าชายสิทธัตถะได้สมาบัติ ๘ เหมือนเรา” แต่ปัญญามันไม่เกิด

เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ธรรมวินัยมีอยู่นะ เพราะสาวกสาวก สาวกสาวกเป็นผู้ที่ธรรมและวินัยมีอยู่แล้ว ประพฤติปฏิบัติตามที่มิชู้มุลอยู่นี้มันยังทำไม่ได้เลย แล้วออกประพฤติปฏิบัติแสวงหาไปหาใคร เห็นไหม ก็ออกป่าออกเขา เพราะอะไร เหมือนที่ว่าเวลาเราออกประพฤติปฏิบัติ กลัวไปทุกอย่างเลย สิ่งทีกลัวไปทุกอย่าง เราก็ต้องผจญกับความกลัว เผชิญกับ

ความจริงในหัวใจอันนี้ หัวใจอันนี้มันกลัวสิ่งใด? กลัวความลำบาก กลัวความวิเวก กลัวเวลาสังัด
ขึ้นมา ก็กลัวสิ่งที่เป็นจิตวิญญาณ กลัวไปทุกอย่าง กลัวสัตว์ กลัวไปหมดเลย

สิ่งที่กลัวอยู่ที่ไหน? ก็เลสพากแล้ว ต้องเผชิญกับมัน สิ่ง que เผชิญกับมัน คนต้องมีอำนาจ
วาสนา ไม่มีอำนาจวาสนาจะมีกำลังใจอย่างนั้นหรือ นี่อินทรีย์แก่กล้าไป อินทรีย์ ภาวะที่จะรองรับ
สภาวะธรรม สิ่งที่มีอยู่แต่คนเขาลือกัน เขามองข้ามกันไป เวลาประพฤติปฏิบัติก็เป็นพิธีกรรม “อยู่
ในวัดในวา อยู่ในที่อาศัยเขาก็เคารพบูชาอยู่แล้ว นี่ภิกษุเขาทำกันอย่างนี้ ถึงเวลา ก็ทำพิธีกรรมไป
ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา นี่ก็สมบูรณ์อยู่แล้ว ทำไมต้องไปเดือดร้อน ทำไมต้องไปทำให้มัน
ทุกข์มันยาก” นี่เวลาคนที่ไม่มีบารมี อยากสะดวกอยากสบาย กลัวทุกอย่างที่จะเป็นการเผชิญกับ
กิเลส เห็นไหม ถึงได้อยู่กับสังคมไป แอบอิงกับสังคม อยู่กับสังคมไปสภาวะแบบนั้น

แต่ผู้ที่มีอำนาจวาสนา อยู่สภาวะแบบนี้มันมีสิ่งที่กินอึดนอนอึด แล้วกิเลสมันเต็มหัวใจ สิ่ง
ที่กิเลสมันเต็มหัวใจมันก็ติดคั่นในหัวใจ ยิ่งเป็นพระหนุ่มๆ แล้วสิ่งที่เป็นอาหาร ไม่ได้ฉันมือ
เดียวนะ สิ่ง que ฉันมือเดียว ถ้าพลังงานมันมีอยู่ในร่างกาย สิ่ง que ร่างกายมันสมบูรณ์ขึ้นมา มันก็คิด
เพราะอะไร เพราะกิเลสมันในหัวใจ กายก็ยังไม่เห็น อสุภะเป็นอย่างไรก็ยังไม่รู้ ก็จะทำสภาวะ
แบบใด นี่กิเลสมันมีในหัวใจมันก็คั่นร่นไปของมัน นี่ครูบาอาจารย์ถึงออกไปประพฤติปฏิบัติ
ออกไปป่า ไปเผชิญกับความจริงอันนั้น

สิ่งที่ไปเผชิญกับความจริง เพราะมันเป็นสิ่งที่น่ากลัว และมีกำลังของใจ ต้องมีกำลังของใจ
ก่อน ที่เราออกประพฤติปฏิบัตินี้ไปเพื่ออะไร? ก็เพราะเราศรัทธา เรามีความเชื่อใจ เราเห็นอยู่ เรามี
โอกาสนะ โลก ขณะที่การทำธุรกิจ การทำประกอบสัมมาอาชีพะมันเป็นความทุกข์อันหนึ่ง
ยอมรับ เพราะเราเกิดมามีกายและมีหัวใจ ร่างกายต้องการอาหาร หัวใจต้องการธรรม ขณะที่
ต้องการธรรม เราก็สภาวะธรรม

คนที่หยาบๆ เวลาสิ่งที่เกิดขึ้น สิ่ง que การทำมาหากิน แล้วสิ่งที่การกระทบกระเทือนกันก็
ทำลายเขา ทำลายเขา คนที่เขามีจิตใจที่เป็นธรรมขึ้นมา “แพะเป็นพระ” สิ่ง que แพะเป็นพระ เขาทำได้
เพราะอะไร เขามีเหตุผลอะไรถึงมารังแกเรา ถ้ารังแกเรา ถ้าเป็นไปไม่ได้ ถ้าเรามีกำลังน้อยหรือเราอยู่
ในใต้กฎหมาย กฎหมายต้องคุ้มครองดูแลเรา ถ้าสิ่งใดๆ ก็มองไม่เห็นเรา ก็ยอมรับว่ามันเป็นกรรม
ของเรา นี่แพะเป็นพระไป สิ่ง que แพะเป็นพระ สิ่งนี้มันจะทำให้เราไม่สร้างกรรมกันต่อไป เพราะเรา

เกิดมาโดยกรรม เพราะเราเป็นชาวพุทธ เราก็เชื่อธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่แล้ว นี่เป็นการประกอบสัมมาอาชีพะไ

แต่ถ้าการออกประพฤติปฏิบัติเพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาออกจากราชวัง ไปถึงราชคฤห์ พระเจ้าพิมพิสารคิดว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดนยึดอำนาจ คิดว่าโดนรังแกออกมาณะ ให้กองทัพครึ่งหนึ่งให้ยกกลับไปยึดเอาราชวังคืน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “ไม่ใช่หรอก มาด้วยความเต็มใจ อยู่ในสถานะของการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย แล้วมันสะดุ้ง มันสะเทือนหัวใจ จะแสวงหาโมกขธรรม”

พระเจ้าพิมพิสารบอกว่า “ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าพิสูจน์ได้แล้ว ขอให้กลับมาเพื่อแผ่นดินนะ ขอให้กลับมาสอนบ้านนะ” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสธรรมย้อนกลับมาสอนพระเจ้าพิมพิสารเป็นพระโศดาบัน

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อเราเป็นภิกษุ เราเกิดในพระพุทธศาสนา แม้แต่ศาสนาไม่มี พระเจ้าพิมพิสารยังขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้เลย แล้วนี่เราเป็นภิกษุบวชในศาสนา ศาสนานี้ให้ออกประพฤติปฏิบัติเพื่อบุญกุศลของเขา ปัจจัยเครื่องอาศัยมันเกิดอย่างนี้ไง ปัจจัยเครื่องอาศัยเราไม่ต้องไปเคียดรื้อน ไม่ต้องไปทุบทุบไปยาก เพราะอะไร เพราะเรา ในเมื่อไม่มีศาสนา ในหัวใจของอุบาสก อุบาสิกาเขาก็หวังพึ่งบุญกุศลของเขาอยู่แล้ว ถ้าว่าระดับของเขา เขาว่าเป็นกระพี เป็นเปลือก เขาก็ทำทานของเขา ก็ยังดี ยังดีเพราะได้อาศัยให้นักรบได้อยู่ไง นักรบคือภิกษุที่ออกรบกับกิเลส อาศัยสิ่งนี้เป็นเครื่องเยียวยารักษาชีวิตเท่านั้น

ถ้ารักษาชีวิตนะ คำว่า “รักษาชีวิต” เพราะกิเลสในหัวใจมันติดคั้น มันทำลายความทุกข์เรามากกว่านั้น ให้อาหารเป็นเรื่องเล็กน้อยมาก ปัจจัยเครื่องอาศัย...มันพูดจนตายนะ ถ้าเราแสวงหา แสวงหาสิ่งนี้มา แต่กิเลสมันก็กลัว กลัวไปทุกอย่างจนเราทำอะไรไม่ได้ ไม่ยอมไปไหนเลย จนก่อนปัจจัยเครื่องอาศัย จนท่วมหัวก็ยังอาศัยสิ่งนั้นตลอดไป

อาศัยไม่ได้หรอก คิดดูสิ สิ่งที่มีเครื่องอาศัยชั่วคราวๆ แล้วหัวใจที่มันมีความทุกข์นี้ สิ่งนี้มันสำคัญ มันจะไม่มองเรื่องปัจจัยเป็นประเด็นเลย สิ่งที่เป็นประเด็น ที่อยู่อาศัยต่างๆ เป็นแค่อาศัยดำรงชีวิตเพื่อจะได้ประพฤติปฏิบัติเท่านั้น ถ้าประพฤติปฏิบัติเท่านั้นนี่ย้อนกลับมา เห็นไหม การดำรงชีวิตมันไม่เป็นเรื่องจำเป็น ไม่เป็นเรื่องสิ่งที่จะเป็นเรื่องหนักอกหนักใจกับตัวเองได้เลย เพราะอะไร

เพราะได้มามันก็ฉันได้เท่าที่พอที่ว่าเป็นสัปปายะนะ การฉันอาหารเป็นสัปปายะนะ คือฉันแล้วนั่งประพฤติปฏิบัติไม่โง่งมงาย ไม่ทำให้หัวใจมันฟุ้งซ่าน ถ้าเราปรนเปรอ “เรามีวาสนา เรามีอำนาจวาสนา คนเขามีศรัทธามีความเชื่อ เขาถวายมามหาศาล ต้องฉลองศรัทธาๆ” ฉลองศรัทธาจนกิเลสมันท่วมหัวนะ นั่งจะทำความสงบมันก็ไม่สงบ สิ่งที่ทำให้เห็นกายจะเห็นได้อย่างไร คนที่เขาเห็นกายกันด้วยตาเนื้อ เขาเห็นกายด้วยวิชาชีพของเขา เขาเห็นด้วยสิ่งต่างๆ อย่างนี้ เห็นแล้ว เขาก็เป็นการดำรงชีวิตของเขา อาชีพของเขา

แต่ขณะที่เราจะเห็นกาย ถ้าเป็นสิ่งต่างๆ ของโลกเขา เขาเห็นกาย เห็นกายลี เห็นกายสิ่งตรงข้ามยิ่งเกิดกามราคะ สิ่งที่เป็นไปเรื่องของกาม เรื่องของกิเลสตัดหาความทะยานอยาก คูลี คูบางครอบครวั เขาเป็นสามีภรรยา กัน เขามีปัญหา กัน เขาเอาน้ำกรดไปสาดไปรดกันเลย เห็นไหม เพื่อทำลายอันนี้ไม่ให้คนอื่นได้ เพราะอะไร เพราะการผูกพยาบาทใจ

สิ่งที่เห็นกายต้องเป็นธรรมลี ทำไมมันเป็นสิ่งที่บาดหมาง เป็นการทำลายกันล่ะ? สิ่งที่ทำลายกันอย่างนั้นเพราะอะไร เพราะมันเป็นเรื่องของกิเลสใจ มันไม่ใช่เรื่องของธรรม ถ้าเป็นเรื่องของธรรมนะ เรากำหนดพุทโธๆ เพื่อจิตสงบ ถ้าจิตสงบขึ้นมา ขณะที่เราเห็น...ถ้าจิตกำหนดพุทโธไม่ได้ ออกเที่ยวป่าช้า ออกไปดูซากศพ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนไว้ในวิสุทธิมรรค ภิกษุบวชใหม่ให้เที่ยวป่าช้า การไปเที่ยวป่าช้า เพราะสมัยพุทธกาลเขาไม่เผาซากศพ เขาวางไว้ในป่าช้า เวลาเขาพันด้วยผ้าขาว แล้วเขาจะเอาไปทิ้งไว้ ประเพณีของพราหมณ์สมัยโบราณเป็นอย่างนั้น แล้วเราจะอาศัยสิ่งนั้นเป็นประโยชน์ไหม อาศัยสิ่งนั้นเป็นประโยชน์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยากให้ผู้ที่ยากประพฤติปฏิบัติ อยากให้มีที่พึ่งอาศัย ให้ไปเที่ยวป่าช้า

เวลาเราออกบวช ออกประพฤติปฏิบัติเราก็ก้าว ก้าวสิ่งที่ว่า เราประพฤติปฏิบัติแล้วจะเป็นไปได้ไหม จะดำรงชีวิตอย่างไร แต่ขณะที่คนที่มีความมุ่งมั่น คนที่มีความจริงจัง คนที่อยากจะได้ประโยชน์ขึ้นมา ให้ไปเที่ยวป่าช้า ไปเที่ยวป่าช้าเพื่ออะไร เห็นไหม นี่ศพภายนอก ศพภายใน

ไอ้ศพที่เดินมาดูเขาอยู่ที่นี่ ศพนี้มันมีชีวิต มันมีจิตวิญญาณครอง มันยังมีธาตุไฟเผาผลาญมันอยู่ ศพนี้มันยังเดินได้ไง เดินได้เพราะมีจิตวิญญาณครอบครอง ศพนี้เป็นศพในป่าช้า เดินไปเหนื่อลม อย่าเดินได้ลม เพราะได้กลิ่นก่อนมันจะทำให้เราอ่อนไหว ทำให้เราไม่กล้าเผชิญกับสิ่งจะความจริง วิธีเข้าไป ให้เดินเหนื่อลม แล้วถ้าภิกษุบวชใหม่ ให้ไปดูซากศพเก่าๆ ก่อน ให้ไปดูซากศพที่

อิเร็งมันกินแล้วเหลือแต่เศษเดนไว้ อย่าไปดูซากศพใหม่ นะ ซากศพใหม่เห็นแล้วมันจะไม่ใช่
การเห็นกายสิ มันจะไปเห็นสิ่งที่เห็นของพอใจ

การไปดูอย่างนั้นดูเพื่ออะไร การไปดูอย่างนั้น เห็นใหม่ กำหนดพุทโธๆ นี่พุทธานุสติ
ธัมมานุสติ สังฆานุสติ มรณานุสติ เห็นซากศพภายนอก ให้มันสลดสังเวชใจ สลดสังเวชเพราะ
อะไร เพราะเราเป็นผู้ที่มีจริตมีนิสัย เรามีนิสัย เราบวชแล้วเราอยากจะประพฤติปฏิบัติ การ
ประพฤติปฏิบัติมันต้องมีศีล สมาธิ ปัญญา ศีลความสงบของใจ เรื่องของท่าน ท่านเรื่องของ
คฤหัสถ์ เรื่องของบุญ เรื่องของอุบาสก อุบาสิกาเขา เขาสละท่านกัน

เราเป็นผู้ปฏิบัติเริ่มจากศีล ศีลตรงไหน ศีลเกิดตั้งแต่เราวิริตเกิดขึ้นมา เราเป็นผู้ประพฤติ
ปฏิบัติเราก็มศีล ๘ ผู้ที่ออกบวช ตั้งแต่สามเณร ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ ศีลนี้เกิดขึ้นมาตั้งแต่อุปัชฌาย์
อุปัชฌาย์มาแล้ว นี่เป็นศีลสมบูรณ์ ถ้าเรามีการทะเลาะด่าพร้อย อย่างนี้เราก็ต้องรักษาของเรา เพราะ
อะไร เพราะสิ่งนี้มันจะกวนใจนะ มันกวนใจเราเอง ศีลของเรา ความลับของเราเองมันจะทำให้เรา
เกิดนิเวศธรรม

ถ้ามีสิ่งใดเราจะรีบปลงอาบัติ ปลงอาบัติ สิ่งที่เป็นกรรม อันนั้นกว้างไว้ สิ่งที่เรากระทำนั้น
เป็นกรรมไปแล้ว แต่ขณะที่ปัจจุบันนี้เราเหมือนกับอริยวินัย อริยวินัย ผู้ใดทำความผิดแล้วสารภาพ
แล้วสิ่งนั้นเป็นอริยวินัย ไม่ต้องมีศักดิ์ศรีค้ำคอไว้ เรามีศักดิ์ศรีมาก เราสารภาพไม่ได้ เราจะยอมรับ
ความจริงไม่ได้ ยอมรับความจริงได้ ใครก็ผิดพลาดได้ สิ่งผิดพลาดนี้ไม่มีเจตนา เราไม่ได้ตั้งใจ
สิ่งที่ตั้งใจ แต่ขณะทำไปแล้วเรารู้ เราถึงปลงอาบัติ

ศีล สมาธิ ปัญญา สมาธิเกิดขึ้นมาได้อย่างไร เห็นใหม่ ปุณฺชนคนหนาด้วยกิเลส กำหนด
พุทโธๆ มันก็ลึ้ม ขณะกำหนดอานาปานสติมันก็ลึ้ม ทั้งๆ ที่มีศรัทธา มีศรัทธา มีความเชื่อ
อยากจะประพฤติปฏิบัติ เพราะกิเลสมันคิดค้นในหัวใจ ชีวิตเป็นอย่างนี้

แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมวินัยที่วางไว้ จิตนี้มาจากไหน จิตนี้ต้องเกิด
ต้องตาย เราก็จะต้องเกิดต้องตายอย่างนี้อีกหรือ เกิดมาตั้งแต่ในครรภ์ของมารดา ไม่รู้เรื่องเลย
คลอดออกมาแล้วเป็นเด็ก พ่อแม่กล่อมเกลี้ยงเลี้ยงมามีแต่ความสุข แต่พอมีการรับผิดชอบสิ ทุกข์
มาก เพราะการรับผิดชอบ เห็นใหม่ สังคมมีแต่เอาเปรียบกัน

สังคมขณะที่เป็นปัจจุบันนี้ถึงพุทธกาลนะ แล้วสังคมอย่างนี้ เกิดในพระพุทธศาสนา ขณะที่ในประวัติศาสตร์นะ เพราะสมัยประวัติศาสตร์โบราณ ขณะที่ว่าพวกเขาตะวันตกเข้ามาในเมืองไทย เขามาเห็นแล้วเขาแปลกใจ แปลกใจว่าทำไมคนอยู่กันอย่างนี้แล้วไม่มีปัญหา ไม่มีการทำลายกัน เห็นใหม่ เพราะสังคมของพระพุทธศาสนาไง

ศีล ๕ เริ่มตั้งแต่สมัยโบราณนะ เรื่องธุรกิจไม่ค่อยมีหรอก ธุรกิจมีแต่การเจือจางกัน เพราะสังคมภาวะของหัวใจสูงส่ง แต่ในปัจจุบันนี้เพราะอะไร เพราะเราต้องออกไปสู่สากลใจ พอสู่สากล การตลาดมา ต่างๆ มา ทำให้คนเห็นแก่ตัว ทำให้คนต้องสะสม สิ่งสะสม คนที่เป็นคนดีสะสมเป็นเสมอกับเขา เขาก็เจือจาง นี้พูดถึงสังคมของชาวพุทธ ถ้าเราเกิดในพระพุทธศาสนา นี้เราเป็นชาวพุทธ

สิ่งที่เป็นเรื่องของโลกๆ สิ่งนี้มันก็เป็นความทุกข์ เห็นใหม่ การเกิดต้องเกิดอีกหรือ ถ้าเกิดมาอย่างนี้ เกิดในสถานะแบบนี้ ทั้งๆ ที่เกิดมาในสังคมที่เป็นประเทศอันสมควรนะ ขนาดนี้สมควรยังทุกข์ขนาดนี้เลย แล้วถ้าเกิดต่อไปศาสนาอาจไปเสื่อมไปโดยธรรมชาติ เราจะทุกข์ขนาดไหน เราจะต้องทุกข์ขนาดนี้อีก เพราะสังคมสถานะรองรับมันจะร้อนกว่านี้ มันจะเห็นแก่ตัวกว่านี้ มันจะเอาเปรียบกันมากกว่านี้ ขณะในปัจจุบันนี้เห็นแก่ตัวขนาดนี้ เอาเปรียบขนาดนี้ เรายังทุกข์มากขนาดนี้ แล้วจะไปข้างหน้าเราจะทุกข์ขนาดไหน

ถ้าเห็นสถานะแบบนี้ ถ้าอย่างนั้น มีอย่างใดที่จะทำให้เราไม่เกิด สรรพชาติเกิดตรงนี้ ถ้าทำให้เราไม่เกิด ทำอย่างไร? เราต้องทำความสงบของใจ สงบของใจเพื่ออะไร? ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้ามีศีลโดยสมบูรณ์ เราจะทำสมาธิ ทำความสงบของใจได้ง่าย นี่ปลุชนคนหนาด้วยกิเลส ขณะที่ทำความสงบของใจนี้ทำได้ยาก ถึงได้เที่ยวดูซากศพ ดูสิ่งต่างๆ สิ่งนั้นเข้ามาให้สลดสังเวชเข้ามา ให้มันปล่อยวางเข้ามา

การปล่อยวางเข้ามา สิ่งต่างๆ ปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางอะไร? ก็ปล่อยวางในตัวมันเอง ตัวมันเองนี่กิเลสเต็มหัวใจ มันคิดคั่น มันมีกำลัง มันยึดตัวมันเอง แล้วมันก็ยึดสถานะสรรพสิ่งนี้เป็นเราไง พอไปเห็นซากศพ ศพที่ไปดูเขา คือศพที่เดินได้อยุ่นี่ไปดูเขา นี่คือศพเขา นี่คือศพเรา เราก็กศพด้วยหรือ นี่มันสลดนะ มันสลดเข้ามา สลดอย่างนี้ สลดเข้ามา มันจะเป็นสมาธิ คือมันปล่อยวางเข้ามา เห็นใหม่ อกายนอก อกายนอกคือเราไปดูคนเจ็บ คนป่วย คนไข้ นี่กายนอกๆ

นี่เขาว่าเห็นกายเห็นอย่างไร สิ่ง que เห็นสภาวะแบบนี้เขาว่าเห็นกายแล้วหรือ สิ่ง que เห็นกายนี้ ...ในศาสนายังไม่รับ ในภาคปฏิบัติว่าไม่ใช่เห็นกาย แต่ในภาคของปริยัติว่าเห็นกาย เห็นกายก็คือ กาย คืออักษรคำว่ากาย คำว่า “กาย” ก็ตีความกันไปโดยสมมุติไป ว่าเราเบ่งตาแล้วก็เห็นกาย นี่คือการเห็นกายไป เห็นกายแล้วมันสลดสังเวช มันปล่อยวางเข้ามา นี่ก็คือสภาวะธรรม...ไม่ใช่ สิ่งนี้โดยสามัญสำนึก สัตว์มันก็มีตา มันรู้สึก มันก็เห็นของมันเหมือนกัน แล้วสัตว์มันเห็นกายใหม่ สัตว์มัน รู้จักอะไรของมันละ สิ่งที่เราเห็นกายมันต้องเห็นจากตาของใจ

พอตตาของใจ ตาของใจอยู่ที่ไหน? ตาของใจนะ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา นี่ปุณฺชน ถ้าเรากำหนด ด้วยสติสัมปชัญญะ กำหนดดูซากศพ มันก็ปล่อยวาง มันก็สลดสังเวช พอปล่อยวางเข้ามา กำหนด พุทฺโธ ชัมโม สังโฆ มรณฺสสติต่างๆ อานาปานสติ มันสงบเข้ามา สงบเข้ามาด้วยอะไร? ด้วยสติ ถ้า มีสติ สิ่งนี้ควบคุมเข้ามาแล้วมันเห็นโทษ เห็นโทษเพราะอะไร เพราะเราฟุ้งซ่าน เราไม่มีสติ ไม่มี สติ ตัวของจิตนี้มันถึงเกิดแก่กล้าไปด้วยกิเลส กิเลสมันคิดมันคิด เพราะมันไม่ยอมให้มันทำลาย มันหรือ กิเลสนี้รู้โดยสภาวะธรรม

กิเลสนี้กลัวกรรมมาก กลัวกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาก ธรรมขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือพระไตรปิฎก ธรรมและวินัย ชำระกิเลสขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ววางไว้ นี่ก็คือธรรม ธรรมโอสถที่จะฆ่ากิเลสไป

เวลาเราไปศึกษา เราอ่านธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันก็อ่านไม่รู้ เรื่อง อ่านไม่เข้าใจ ขณะศึกษามันก็ต่อต้านนะ ขณะที่ประพฤติดุปฏิบัติ เราไปศึกษานี้เหมือนกับ เราไปซื้อยา เรามียา เราอ่านฉลากยา ธรรมโอสถมันจะแก้กิเลส อ่านแล้วมันรู้ว่าจะมาแก้มัน มันก็ คั่นรน กิเลสมันก็คั่นรนไป เวลาเราจะกินยานั้นเข้าไปมันยังคั่นรนใหญ่เลย ยานี้ขม ยานี้ไม่ดี ยานี้ ไม่พอใจ มันต่อต้านนะ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาอ่านยาคือศึกษาปริยัติไป ศึกษาธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วบอก “กายเป็นอย่างนี้ เห็นกายนี้ เราว่ามีตา เราก็กเห็นกายแล้ว” นั่นกิเลสมัน หลอก แต่ขณะที่เราทำความสงบของใจเข้ามา เราเริ่มต้นเริ่มตั้งแต่เราจะเปิดขวดยา ขวดยาคือ เปิดให้กิเลสมันเบาบางลง กับความอัดแน่นของขวดนั้นมันปิดไว้นาน เห็นใหม่ พุทฺโธๆ มันยัง ทำไม่ได้ไปไหน ขณะที่ทำความสงบของใจก็ทำได้ยาก ทุกอย่างทำได้ยาก ล้มลุกคลุกคลานไปหมดเลย สิ่งนี้มันต้องทำให้จิตมันสงบก่อน

ถ้าจิตสงบกำหนดพุทโธๆ จนจิตสงบเข้ามา จิตสงบเข้ามา เรากำหนดบ่อยครั้งเข้า ถ้าเราใช้ปัญญา จิตนั้นสงบเพราะอะไร เพราะมันไปเอารูป รส กลิ่น เสียง รูป รส กลิ่น เสียงมันเข้าไปเป็นอาหารของใจ เพราะใจมันหิว มันกระหาย ใจมันกลัว ขณะที่ออกปฏิบัติก็กลัวว่าจะดำรงชีวิตอย่างไร ขณะที่จะประพฤติปฏิบัติ สิ่งที่ทำใจมันหิวกระหายอยู่ มันก็กินรูป รส กลิ่น เสียง เป็นอาหารของมัน

บ่วงของมาร พวงดอกไม้แห่งมาร ทำให้หัวใจนี้ฟุ้งซ่าน ทำให้หัวใจกำหนดสงบไปไม่ได้ แม้กำหนดพุทโธๆ ด้วยความตื่น ด้วยความตระหนกของมัน มันก็สงบมาไม่ได้ พิจารณาถึงสภาวะด้วยปัญญาอย่างนี้ เห็นโทษอย่างนี้ นี่บ่วงของมาร รูป รส กลิ่น เสียงนี้มันเป็นธรรมชาติของมัน เสียง คุณติ เดี่ยวนี้กลิ่นเสียง เสียงต่างๆ ออกตามสาย เสียงมันดังอยู่ทั้งปีทั้งชาติ เสียงนั้นมันเป็นกิเลสหรือ สิ่งต่างๆ เป็นกิเลสหรือ? ไม่ใช่หรือ เพราะเราราคาญ เราไม่พอใจ เรามีการต่อต้าน

คุณติ คุณสังคมนในเมือง ขณะที่เสียงดังจนมีปัญหากันระหว่างครัวเรือนต่างๆ เพราะอะไร เพราะมันไม่พอใจเสียงนั้น นี่ก็เหมือนกัน เสียงมันก็คือเสียง เสียงนั้นมันให้อะไรเรา มันมีอำนาจเหนือเราได้อย่างไร มีอำนาจเหนือเราเพราะเราไม่มีปัญญาไง เราถึงไปยึดเขา ไปเหนี่ยวเขา แต่ขณะที่เรามีสติสัมปชัญญะ เห็นสภาวะต่างๆ รูป รส กลิ่น เสียง มันเป็นเหยื่อของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร

ถ้าจิตเรา สติปัญญาเราใคร่ครวญเข้ามา มันจะตัดสภาวะแบบนี้ออกไป ถ้าตัดสภาวะแบบนี้ออกไป กัลยาณปุถุชน คุณติ ปุถุชนนี้ ปุถุชนที่หนาไปด้วยกิเลสนี้ ควบคุมใจของตัวเองไว้ได้ แต่ขณะที่มีปัญหา มีการใคร่ครวญ กำหนดพุทโธ ทำบ่อยครั้งเข้า จนจิตนี้เป็นเอกัคคตารมณ์ จนเห็นความผิดพลาดของมัน เห็นสติขาด ออกมารับรู้รูป รส กลิ่น เสียง สภาวะนี้ทำบ่อยครั้งเข้า ชำนาญในวสี เห็นสิ่งต่างๆ มันปล่อยวางรูป รส กลิ่น เสียงได้ ด้วยสติ ด้วยปัญญา ปล่อยขาด ขาดอย่างนี้คือกัลยาณปุถุชน

ผู้ที่เป็นกัลยาณปุถุชน คุณสมบัติของกัลยาณปุถุชนเพราะจิตตั้งมั่น จิตนี้เป็นสมาธิโดยง่าย ควบคุมสมาธิโดยเอกัคคตารมณ์นี้ จิตนี้ตั้งมั่นตลอดไป ผู้นี้ต่างหากจะเห็นกาย จิตที่สงบนี้ต่างหากนี่คือดวงตาของใจ ดวงตาของใจ ดวงตาของใจอยู่ตรงนี้ อยู่ตรงที่เราทำความสงบเข้ามา มันมีดวงตาของมัน น้อมไปหากาย ถ้าน้อมไปหากาย เห็นกายสะท้อนหัวใจมาก สะท้อนหัวใจเพราะอะไร

เพราะอวิชชาปัจจัย สขุขารา สขุขาราปัจจัย วิญญาณ จิตนี้ อวิชชาเนื้มันโง่มาก มันหลอกตัวเองมาตลอด สรรพสิ่งนี้เป็นเราๆ แล้วมันไม่เคยเห็นตัวมันเองจากภายใน มันเห็นแต่จากภายนอก เห็นภายนอกระหว่างเห็นรูป รส กลิ่น เสียง เห็นสิ่งต่างๆ มันก็ออกไปยึด ออกไปห่วงเหนี่ยวกัน ออกไปเป็นสังคัม ออกไปเป็นการบาดหมาง เป็นการกระเทือนหัวใจกัน

แต่ขณะที่มันเข้าไปเห็นกายจากภายใน เพราะเราเห็นกายของเรา เราเห็นกายจากภายใน เห็นกายจากหัวใจที่มันหลงอยู่นี้ มันหลงตัวมันเอง แล้วมันยึดตัวมันเองว่าเป็นมัน ขณะที่มันเป็นมัน มันสะเทือนหัวใจ “เป็นอย่างนี้หรือ” นี่คือการเห็นกายนะ เห็นกายมันต้องเห็นอย่างนี้

ถ้าเห็นอย่างนี้ขึ้นมา ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเห็นบ้างเวลาจิตสงบ เห็นกายเป็นครึ่งเป็นคราว อันนั้นมันอยู่ที่वासานะ वासานะของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ขณะที่จิตสงบบางคราวมันจะเห็นได้ เห็นสภาวะสิ่งต่างๆ จิตนิสสัย เห็นเป็นอวัยวะ เห็นเป็นสิ่งต่างๆ แต่เห็นแล้วควบคุมไม่ได้ เห็นแล้วจับต้องไม่ได้ เห็นแล้วหลุดไม้หลุดมือไป เราก็ต้องมีความชำนาญขึ้นมา

เหมือนกับเราไปเที่ยวป่าช้า เราเห็นภายนอก นี่เห็นภายใน เห็นแล้วสะเทือนหัวใจไหม? เห็นแล้วสะเทือนหัวใจ ถ้าสะเทือนหัวใจเราก็ต้งสติ นึกถึงเหตุเรื่องที่เราไปทำสภาวะแบบนี้ แล้วตั้งสติสิ่งนี้ไว้ มันก็จะเห็นสภาวะแบบนี้อีก มันก็จะปล่อยเข้ามา ปล่อยเข้ามา มันก็เป็นกัลยาณปุถุชนนี้แหละ แล้วขณะย้อนไปเห็นกาย พิจารณาภายในมันสะเทือนหัวใจ สิ่งทีสะเทือนหัวใจเพราะมันสะเทือนกิเลส

แต่เดิมกิเลสขี้คอ แล้วก็ใสออกไปโดยที่ไม่รู้เหนือรู้ใต้ ดำรงชีวิตอยู่ไปโดยได้อำนาจของกิเลส ทั้งๆ ที่มีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ที่นี่ ทั้งๆ ที่มีธรรมโอสถขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ แต่ทำไมเราไหลไปเอาแต่เรื่องของโลกละ ทำไมเราไหลไปให้กิเลสมันมีอำนาจมาก อำนาจวาสนาเหยียบย่ำหัวใจละ นี่เราไปแสวงหาแต่สมบัติของโลกกัน เราไปแสวงหาสิ่งที่เป็นปัจจัยเครื่องอาศัยใจ แม้แต่พระภิกษุ ถ้าสร้างวัดวาอารามก็สร้างให้เป็นภาระรุงรังนะ สร้างขึ้นมาแล้วใครจะรักษา สร้างขึ้นมาแล้วใครจะเป็นคนดูแล เห็นไหม ไปเห็นแต่ศักยภาพของวัตถุ สิ่งที่เป็นเกียรติศักดิ์สังคัม

แต่ไม่เห็นเรื่องของธรรม คือหัวใจที่มันเห็นกาย แล้วมันสะเทือนหัวใจใจ นี่ศาสนธรรม คำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดที่หัวใจ เกิดที่ความรู้สึกจากภายใน การชำระกิเลสจากหัวใจอย่างนี้ เห็นไหม นี่คือธรรม นี่คือธรรมใจ สภาวะธรรมคือธรรม สภาวะธรรมเกิด

ขึ้นมาจากหัวใจของเรา เราเห็นกายได้อย่างไร เราเห็นกายได้เพราะเรามีอำนาจวาสนา เดินตาม
 ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมและวินัย

เราทำจิตของเราให้สงบ จิตของเรามีกรอบเข้ามา ทำความสงบของใจเข้ามา จนถึงจิตสงบ
 แล้วน้อมไปเห็นกาย วิปัสสนากายด้วยปัญญา โครักรวณ กาย สภาวะกายเป็นอนัตตา สิ่งที่เป็น
 อนัตตา เป็นสิ่งที่เห็นจากหัวใจ เห็นจากตาของใจ สิ่งสภาวะจากใจ ตั้งไว้ แล้วถ้ากำลังพอนะ เจโต
 วิมุตติ คือการจับกายตั้งไว้ แล้ววิปัสสนากายแยกแยะสิ่งต่างๆ ไปเป็นไตรลักษณ์ เป็นไตรลักษณ์
 เป็นอนัตตา สิ่งที่อนัตตา อนัตตาเพราะอะไร อนัตตาเพราะกำลังของธรรม

กำลังของธรรมคืออะไร? กำลังของธรรมคือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มรรคญาณ มรรค
 ญาณเกิดจากมีสติ มีสมาธิ สิ่งที่มีสติ มีสมาธิ คือหัวใจ หัวใจที่แต่เดิมโดนกิเลสบังคับบัญชาแล้วมัน
 ออกไปยึดแต่เรื่องต่างๆ มันคิดแต่เรื่องของโลก คิดแต่เรื่องของกิเลสค้นหาความทะยานอยากที่คิด
 แล้วมาเหยียบหัวใจเอง คิดแล้วมันกระเทียบให้หัวใจนี้เจ็บปวดเอง ขณะที่เป็นสภาวะธรรม คิดโดย
 สภาวะธรรม

ธรรมอยู่ที่ไหน? ธรรมเกิดจากใจ ธรรมเกิดจากทำความสงบของใจ ความสงบของใจ
 ขึ้นมา เป็นพื้นฐานขึ้นมา มีสติมีปัญญา สิ่งที่มีสติมีปัญญา ตั้งกายขึ้นมา เห็นกายโดยสภาวะของ
 ความเป็นจริง มีกำลังพอ กายนี้จะเป็นภาพที่เราจะขยายส่วนได้ ถ้ากำลังไม่พอ ภาพนี้ก็จะหลุดไม่
 หลุดมือ เราก็พยายามกลับไปทำความสงบของใจ สร้างฐานนี้ขึ้นมา จับกายตั้งไว้ วิปัสสนากาย
 การวิปัสสนาคือการให้วิภาคะ คือการทำลาย การแยกสลาย เพราะมันเป็นอนัตตา สิ่งที่อนัตตาคือ
 การเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไป

การดับไปคือการทำลายไป การทำลายไปของปัญญาญาณ ปัญญาญาณคือเกิดจากจิต จิต
 สภาวะของใจ เกิดจากใจ ใจเห็น ใจวิปัสสนา นี้กิเลสมันอยู่ที่ใจ ใจโลก ใจไปยึดมันถ่มถ่มสิ่งนี้
 แล้วปัญญามันเกิดขึ้นมา มันสอนหัวใจ วิปัสสนาคือการเห็นของเรา ตัวจิตนี้ตัวรับรู้แล้วสิ่งต่างๆ
 ปล่อยบ้าง ปล่อยชั่วครึ่งชั่วคราว ปล่อยขนาดไหน มันไม่สมจเฉท

สิ่งที่ปล่อยเป็นชั่วครึ่งชั่วคราวนี้ เจโตวิมุตติเป็นสภาวะแบบนี้ วิปัสสนาไปเห็นสภาวะ
 ต่างๆ เห็นกาย พิจารณากาย จนถึงที่สุด ถึงที่สุดเวลามันขาด ขาดคือสมจเฉทพหวน กายแยก
 ออกไป จิตแยกออกไป ทุกข์แยกออกไป สักกายทิฐิ นี้พระโสดาบัน สักกายทิฐิคือความเห็นผิด
 ของกาย “สักกายทิฐิ” ทิฐิคือความเห็นผิดในกายใจ สิ่งที่เราเห็นกาย เจโตวิมุตติเห็นกายเห็นอย่างนี้

แล้วถ้าเป็นปัญญาวิมุตติละ พิจารณาภายใน พิจารณาภายในโดยใช้ปัญญา ปัญญา เห็นใหม่ พิจารณาภายในโดยที่ไม่เห็นภายใน เป็นปัญญาวิมุตติ พิจารณาภายใน เวลาจิตสงบ ต้องมีจิตสงบเข้ามา ก่อน ถ้าจิตไม่สงบเห็นภายใน นี่เป็นสัญญาอารมณ์ เห็นสัญญาอารมณ์นี้เห็นเรื่องโลก เห็นเรื่องโลก คือเห็นจากภายนอก เห็นจากอาการของใจไม่ใช่ตัวใจ ถ้าอาการของใจ การเกิดดับของใจ นามรูป เกิดดับของใจ แล้วสิ่งนามรูปที่สร้างขึ้นมาให้เป็นภายใน

สิ่งที่ภายในเห็นสภาวะแบบนั้น นี่มันเป็นภายนอก ถ้าภายนอก ปัญญาวิมุตติคือการใช้ปัญญา จากภายใน ปัญญาจากภายในเห็นสภาวะต่างๆ นี่เป็นปัญญาอบรมสมาธิ ปล่อยปัญญาสิ่งนั้นเข้ามา ปล่อยความยึดมั่นถือมั่นของใจ ปล่อยความรู้สึกของใจที่ไปเกาะเกี่ยวกับรูปต่างๆ นามรูปต่างๆ นั้นเป็นอาการของใจ ปล่อยสิ่งนั้นเข้ามา มันก็เข้ามาเป็นจิตตั้งมั่น

ถ้าจิตตั้งมั่น สิ่งที่ยึดตั้งมั่นแล้วนุ่มไปที่ธรรมารมณ์ ธรรมารมณ์หมายถึงว่า ความกระทบ ของใจที่มันสร้างรูปภายในขึ้นมา สร้างรูปภายในโดยธรรม เพราะจิตนี้มันจะพิจารณาภายในโดยปัญญา วิมุตติใจ สิ่งที่ยึดตั้งมั่นมันจะคิดพิจารณาเป็นรูปปัญญาเทียบเคียง มันไม่เห็นภายในที่แปรสภาพ เป็นไตรลักษณ์ ถ้าจิตวิมุตติจะเห็นภายใน เห็นภายในแล้ววิปัสสนาภายในมันจะแปรสภาพ เห็นแล้วมัน สะเทือนหัวใจมาก ขนลุกขนพอง มันจะปล่อยขนาดไหน นี่ขนลุกขนพอง

แต่ถ้าเป็นปัญญาวิมุตติพิจารณาภายใน เห็นภายในสภาวะต่างๆ พิจารณาไปโดยปัญญา ปัญญา เข้าใจว่าภายในเป็นสภาวะแบบนี้ อาศัยสิ่งนี้เป็นเครื่องดำรงชีวิต สิ่งนี้มันต้องแปรสภาพของมันไปถ้า ด้วยปัญญาตามทัน ตามความคิดทัน ตามความยึดมั่นถือมั่นของใจทัน มันก็ปล่อยเหมือนกัน สิ่ง ที่ ปล่อย

เห็นใหม่ พิจารณาเวทนา สิ่งที่เป็นเวทนา สิ่งภายใน เวทนา จิต ธรรม สิ่งที่เป็นสติปัญญา ๔ การเห็นภายใน การวิปัสสนาสติปัญญา ๔ มันอยู่ที่อำนาจวาสนาที่พิจารณาแล้วมันไม่เข้าไป เวทนา อยู่ไหน นั่งไปเวทนามันมี เวทนาสิ่งต่างๆ เวทนาสิ่งนี้เป็นสิ่งที่เจ็บปวด คนที่อ่อนแอ เขาเจอสิ่ง ใดๆ เขาวิ่งหนี เขาสู้ไม่ไหวหรอก แต่คนที่ต่อสู้อยู่นี้ ขณะที่วิปัสสนาไป เวทนามันจะเกิดขนาด ใหญ่ มันเป็นเวทนาอย่างเริ่มต้นไป เวทนาอย่างที่เรากำลังพิจารณาเข้าไป

การพิจารณาเวทนา ถ้าจิตสงบ พิจารณาเวทนานะ เวทนาเกิดจากอะไร จิตรับรู้สิ่งใด สิ่งใด เป็นเวทนา ใช้ปัญญาไล่เข้าไป มันก็จะปล่อย ถ้ามีสติ กำลังพอ มันจะปล่อยสภาวะแบบนั้น ถ้า

กำลังไม่พอ กลับมาที่พุทโธๆ ก่อน สร้างฐานเข้าไป เป็นขันติธรรม ขันติคือความอดทน ขันติคือตั้งสติไว้ แล้วขันติคือทน ทนแล้วกำหนดพุทโธขึ้นมา มันจะหลบเข้ามาเพื่อสร้างกำลัง

หลบเข้ามาสร้างกำลังเสร็จแล้ว ถ้ากำลังพอ สร้างกำลังบ่อยครั้งเข้า ต้องสร้างกำลังบ่อยครั้งนะ ไม่ใช่หลบเข้ามาแล้ว พอหลบเข้ามา มันสงบแล้วเราออกไปต่อสู้อย่างที่สู้ไม่ไหว เว้นไว้แต่คนที่สร้างฐานอย่างนี้มา ทำอย่างนี้มาบ่อยครั้งเข้า เวลาสงบเข้ามาแล้ว สงบเข้ามาที่จิต จิตมีกำลังแล้ว ออกไปวิปัสสนา ส่งออก เห็นไหม คำว่า “ส่งออกๆ” เห็นนิมิตคือส่งออก เห็นต่างๆ ก็ส่งออก แต่ส่งออกนิมิตนะ ส่งออกไปแล้วหมดไปเลย คือกำลังหมดไป

แต่ขณะที่เราออกไปใช้ปัญญาที่มันออกไปทำงาน ออกไปทำอาบเหงื่อต่างน้ำเพื่อหาอะไรเข้ามาในหัวใจ ออกไปวิปัสสนาเวทนา วิปัสสนาเวทนา ไคร่ครวญไป ถ้าเวทนาอย่างอ่อนๆ มันก็เข้ากำลังอ่อนๆ มันก็ปล่อยวางอ่อนๆ กำลังมันมากขึ้น มันก็ปล่อยวางมากขึ้น ปล่อยวางสูงขึ้น ปล่อยวาง วิปัสสนาไปก็บ่อยครั้งเข้า

พระโศดาบันจะวิปัสสนากายก็ได้ จิตก็ได้ เวทนาก็ได้ ธรรมารมณ์ก็ได้ กาย เวทนา จิต ธรรม อยู่ที่ว่าใครมีจริตนิสัยทำแล้วมีกำลัง มีอำนาจวาสนา มีการแยกแยะ นี่คือการเห็นกาย วิปัสสนากาย สิ่งนี้เหมือนอนุบาลเลย เราใช้ปัญญาด้วยการบวก ลบ คูณ หาร บวกลบนะ สิ่งที่ยกบวก นี่คือการเห็นกาย แล้วถ้าเรามีอำนาจวาสนายกขึ้น เพราะเป็นพระโศดาบัน

สิ่งที่เป็นพระโศดาบันมันมีพื้นฐาน เพราะคนทำงานเป็น ทำความสงบของใจ ถ้าทำความสงบของใจนะ พระโศดาบันส่วนใหญ่ไม่ค่อยคิดหรือก ไม่ค่อยคิดเพราะอะไร เพราะมันเป็นเริ่มต้น มันรู้ รู้สิ่งต่างๆ การเห็นกายนะ การชำระกายได้ พระโศดาบัน คุณิ นางวิสาขามีครอบครัว ยังมีลูก ๒๑ คนเลย เพราะอะไร เพราะพระโศดาบัน การเห็นกายไม่ใช่การฆ่ากามราคะ การเห็นกาย วิปัสสนากายไม่ใช่อสุภะ

สิ่งที่เป็นอสุภะจะยกขึ้นไป สิ่งที่จะเห็นกาย ยกไป ย้อนไปที่กาย สิ่งที่เป็นกายนะ ถ้าเห็นกาย กำลังเกิดขึ้นมาเห็นกาย วิปัสสนากายไป วิปัสสนาด้วยปัญญาบ่อยครั้งเข้า แยกออกเป็นธรรมชาติของมัน คั่นตัวไปสู่ธรรมชาติ สิ่งที่ยกตัวไปสู่ธรรมชาติ ขณะที่กำลังพอนะ ต้องจับกายได้ วิปัสสนากาย น้ำเป็นน้ำ ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟ ปล่อยหมดๆ ถึงที่สุดเข้า ปล่อยขาดได้

ถ้าเวทนาก็เหมือนกัน วิปัสสนาโดยปัญญา กายก็เหมือนกัน เหมือนกันโดยที่ว่า เราจะเข้าไปในบ้านหลังหนึ่ง ในอริยสัจ สิ่งที่จะเข้าไปในเรือนของอริยสัจ มันต้องเข้าไปประตูอันนี้ ขณะจิตที่เป็นนี้เป็นเหมือนกัน จะวิปัสสนา จะทำอะไรก็แล้วแต่ ต้องเหมือนกัน เหมือนกันโดยอริยสัจ ต่างกันโดยการประพฤติปฏิบัติ ต่างกันโดยจริต ต่างกันทุกอย่าง

แต่ขณะพิจารณาเหมือนกัน พิจารณาบ่อยครั้งเข้า ถึงที่สุดมันปล่อยสมุจเฉทปหาน กายกับจิตแยกออกธรรมชาติ กามราคะ ปฏิยะอ่อนลงนะ สิ่งทีุกามราคะอ่อนลง ตัวนี้มันเป็นสิ่งทีุว่าเราปล่อยแล้ว นี่ตรงติดได้ หลวงปู่เจี๊ยะท่านบอกว่า เวลาท่านขึ้นไปหาหลวงปู่มั่น ท่านบอกว่า “เกล้ากระผมพิจารณากายมาแล้วครับ เกล้ากระผมอย่างนั้น”

จนหลวงปู่มั่นเทศนาว่าการนะว่า “มีพระองค์หนึ่งปฏิบัติ ๓ พรรษาเท่ากับเรา ๒๒ พรรษาที่ถ้ำสาริกา” นี่การพิจารณากาย

แล้วเวลาหลวงปู่เจี๊ยะท่านไปถามหลวงปู่มั่น “แล้วจะให้เกล้ากระผมทำอย่างไรต่อไปครับ”

“พิจารณากาย กลับไปพิจารณากาย”

คำว่าพิจารณากายมาแล้ว ปล่อยมาแล้ว ทำไมต้องกลับไปพิจารณากายละ

หลวงปู่เทศก์ เวลาหมู่คณะ ในประวัติหลวงปู่เทศก์ เวลาไปหาหมู่คณะ หมู่คณะบอกให้กลับมาพิจารณากาย “พิจารณามาแล้ว” ไม่ยอมพิจารณาซ้ำ ขณะที่ เป็นพระสกิทาคามี ก็ได้ ๒ ชั้นตอน ขณะออกประพฤติปฏิบัติ เข้าใจว่าสิ่งนี้มันไม่มีแล้วไง แต่เวลาหลวงปู่มั่นท่านบอกว่าต้องพิจารณากายซ้ำ พิจารณาซ้ำ ถ้าออกพิจารณา ถ้ามีคุณธรรม ยกขึ้นจะเป็นอนาคามีมรรค ถ้าไม่มีคุณธรรมจะติด จะติดตรงนี้ไง นี่ที่ติด ติดตรงนี้

ถ้าติดตรงนี้ สกิทาคามีเป็นอกุปกรรม ไม่มีวันบอบสลาย ไม่มีวันเสื่อม แต่กิเลสของฉันทันคิดว่าเป็นอนาคามี สิ่งที่จะเห็นอสุภะไง สิ่งที่จะเห็นอสุภะ ถ้ากำลังไม่พอ นี่กิเลสของชั้นอนาคามีมันปิดบังไว้ จะแยกออกอย่างไร จะทำอย่างไรก็ไม่เห็น ถ้าเห็นกาย ถ้ายกขึ้นเห็นกาย จะต้องทำความสงบของใจเข้ามา เป็นอนาคามีมรรค สิ่งทีุอนาคามีมรรคจิตสงบเข้ามาแล้วออก

ครูบาอาจารย์ของเรา เวลาว่าติดสมาธิ ๕ ปีๆ หลวงปู่มั่นบอกให้ออกแสวงหา ออกวิปัสสนา ก็ออกไปเห็นอสุภะไง ถ้าออกไปแล้วจับนี่อสุภะ “อสุภะ” สิ่งที่เป็นอสุภะ พิจารณาภายในเห็นอสุภะ อสุภะมันเข้ากับกามราคะ สิ่งที่เกิดนี้เป็นกามราคะ สิ่งที่เป็นกามราคะ ถ้าจับกายได้จะเป็นอสุภะ สิ่งที่อยู่ อสุภะ เราพิจารณาอสุภะซ้ำแล้ว ถ้าพิจารณาได้นะ กำลังนะ กำลังสำคัญมาก กำลังหมายถึงว่าทำความสงบของใจ

เห็นไหม ในการประพฤติปฏิบัติกำหนดเวลาพุทธโธ ทำสมาธิ ทุกคนบอกว่า “ทำพุทธโธ ทำสมาธิมันไม่มีปัญญา มันไม่เป็นประโยชน์ขึ้นมา” แต่เวลาวิปัสสนาไปนะ ถ้ากำลังไม่พอ ถ้าไม่มีพุทธโธๆ สร้างกำลังขึ้นมา การงานนั้นไม่เป็นการงานเลย สังคมนั้น ทางโลกเขาพยายามต่อต้านกัน เรื่องยาเสพติด ถ้าคนเสพยาเสพติดแล้วจะทำให้สังคมอ่อนแอ สังคมนี้ไม่มั่นคง ผู้ทำลายสังคม

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อถ้ากำลังไม่มี มันจะเข้าไปทำงาน มันเป็นไปไม่ได้หรอก แล้วบอกกำหนดพุทธโธก็ไม่ได้ กำหนดพุทธโธมันไม่มีปัญญา กำหนดพุทธโธแล้วมันไม่ได้ใช้ปัญญา จะไปติดนิมิต คิดนิมิตมันส่งออกนะ แต่ถ้าไปเห็นกาย เห็นกาย สภาวะกาย คนที่ปฏิบัติ คนที่มีครูบาอาจารย์ชี้แนะ นี่ความเห็นของเราเห็นโดยกิเลส มันยึดมันถือมัน ขณะที่เข้าเข้าไปปฏิบัติธรรมนี้ ว่าพิจารณาภายในแล้ว ปล่อยกายแล้ว พิจารณาภายในไม่ได้

แล้วเวลาภาคกรรมฐานของเรา กายนอก กายใน กายในกาย “ทำไมกรรมฐานชอบพูดเรื่องกายนอก กายใน กายในกาย เป็นโวหาร” มันเป็นโวหารที่ไหน มันเป็นการเผชิญหน้ากับกาย จากนอก กายใน กายที่เป็นอสุภะนี่ไง สิ่งที่เป็นความจริง แต่คนไปเห็นจริงมันต้องกล้าพูดความจริง คนไม่เคยเห็นนี่ดีแต่ดันเดา แล้วเวลาพูดไป ออกไปว่า “สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ไม่ได้ศึกษามา ไม่ได้เรียนภาคปริยัติมา ก็จะไม่มีความรู้อะไรเลย ก็ใช้แต่โวหารกายนอก กายใน เพื่อจะให้ตามไม่ทัน”

ตามไม่ทัน เพราะมันปฏิบัติไม่เป็น

ตามไม่ทัน เพราะไม่มีวุฒิภาวะ

ตามไม่ทัน เพราะไม่มีดวงตาของใจ

ตามไม่ทัน เพราะไม่เคยประพฤติปฏิบัติ แล้วดวงตาของใจไม่เคยสามารถชำระอสุภะได้เลย

แต่ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา จิตสงบเข้ามาขนาดไหน พุทโธๆ ให้มีกำลังขึ้นมา ย้อนกลับไป
 คั่นว่า คั่นว่าสิ่งใด? คั่นว่ากาย ถ้าจับกายได้จะเป็นอสุภะนะ มีกำลัง วิปัสสนา ปล่อยวางขนาด
 ไหน นี้อสุภะ อสุภัง ย้อนกลับมาที่ใจ อสุภะกับกามราคะ สิ่งที่เป็นกามราคะเพราะใจนี้เป็นกาม
 ราคะ สิ่งที่เป็นกามราคะ พระโศคายนแบบนางวิสาขายังมีครอบครัวยังได้

แต่ถ้าเป็นอสุภะนะ เพราะใจเป็นอสุภะ ตัวใจเป็นอสุภะ สิ่งในตัวใจเป็นอสุภะมันก็มีเชื้อใจ
 มันก็มีสิ่งที่สะสมมาในหัวใจ เวลาจิตสงบเข้ามา ย้อนออกไปพิจารณากาย พิจารณากายตรงนี้มันก็
 เป็นเรื่องของอสุภะ อสุภะเพราะอะไร เพราะมีกรรมใจ สภาวะกรรมทำให้เห็นอสุภะนะ คุณิ ขณะ
 หมอ สัปหรือเขาเห็นกาย ทำไมเขาไม่เป็น เขาไม่เป็นการเห็นกายโดยกรรมละ เขาเห็นกายโดย
 วิชาชีพ วิชาชีพเป็นหน้าที่การงานของเขา

แต่เพราะนี้มีฐานของสภิกาคามี สภิกาคามีเป็นฐานเป็นกรรมในหัวใจนั้น แล้วโดยสมาธิ
 โดยไม่ติดกิเลสในขั้นของอนาคามี นี่สภาวะของกรรมขั้นอนาคามีมรรคเห็นสภาวะธรรมอย่างนี้
 เห็นสภาวะธรรม แม้แต่เดินจงกรมอยู่นะ เดินจงกรม ถ้าพิจารณาอสุภะจะสามารถเห็นเป็นรูปกาย
 เดินอยู่ตรงหน้าได้ พิจารณาไป เดินจงกรมไป กายนี้จะย่อยสลายลง จะละลายลงต่อหน้าเลย ทำไม
 เห็นได้ละ? เห็นได้เพราะมีคุณธรรมในหัวใจ ใจเป็นกรรม แม้แต่มองไปข้างนอกเห็นสภาวะแบบ
 นั้นได้ นี้อสุภะเป็นแบบนี้

คุณิ ในปัจจุบันนี้ คลื่นยักษ์ คลื่นที่มาจากทางสินามิพัดเข้ามาที คนตายเป็นพันๆ นะ แล้ว
 เขาก็เอาซากศพมารวมกันไว้ที่วัด คนเขาไปถ่ายรูปกัน “อสุภะๆ” มันอสุภะที่ไหน มันซากศพ
 เหมือนที่เราไปดูที่ป่าช้ากันนะ อสุภะมันต้องใจเป็นคนเห็น อสุภะไม่ใช่เราถ่ายรูปมาแล้วเอา
 กระดาษมาเป็นอสุภะ แม้แต่ซากศพนั้นเขาเป็นซากศพ จิตเขาไปแล้ว จิตดวงนั้นเห็นกายจาก
 ภายในมันถึงเป็นอสุภะ

คนตายนี้... ไม่ใช่ไปซ้ำเติมเขานะ เวลาเขาตาย คลื่นยักษ์มาเขาดกใจมาก เขาตายไป จิตเขา
 หลุดออกไปจากร่างกายแล้ว เพราะว่ากรรมของเขามาถึงที่ เขาต้องตายไป แล้วนี่สิ่งที่เหลือคือธาตุ
 ๔ ธาตุมันก็เน่าสลายไปตามธรรมชาติของมัน เขาก็ต้องทำตามหน้าที่ของโลก เพื่ออะไร? เพื่อสืบ
 ต่อว่าตระกูลใคร ลูก ญาติของใคร เขาต้องทำตามหน้าที่ของเขา เขาคาดฟ้าไว้ กลิ่นเหม็นมาก เขา
 คาดไว้นะ

แต่คนที่เห็นธรรม เขาไปเห็นเขาสดลสังเวช ถ้าสดลสังเวชมันก็แค่เป็นสมาธิ มันแค่สมถะ
ไป ถ้าจิตของคนที่เป็นธรรม จิตของคนที่เป็นกิเลส คุณติ เขาแย่งศพกัน เขาเอาสิ่งนี้ไปเรียกร็อง
ผลประโยชน์กัน นั่นเป็นเรื่องของกิเลสนะ เอาซากศพไปขายกินกันต่างหาก นี่เป็นอสุภะที่ไหนล่ะ

อสุภะมันเกิดที่ใจ อสุภะมันเกิดจากความเห็นของจิต จิตเห็นสภาวะแบบนั้น ขณะที่เดิน
จงกรมอยู่เห็นภาพขึ้นมา สิ่ง que เห็นภาพขึ้นมา นั่นเพราะมันมีคุณธรรมในหัวใจ สภาวะธรรมนี้มี มัน
เห็นใจ เวลาประพาศปฏิบัตินะ ขณะที่จิตขณะที่ลุ่มตาอยู่นี้มองออกไปเห็นคฤหัสถ์ เห็นเพื่อนหมู่
คณะมันจะทะลุเข้าไปเลย เห็นเป็นปอด เป็นไต เห็นได้หมดเลย ขณะที่เห็นเพราะอะไร นี้คุณธรรม
ใจ ธรรมของใจ ถ้ามีคุณธรรมอย่างนี้มันเห็นได้ ทะลุหมด มองไปนี่ทะลุหมดเลย เห็นสภาวะแบบ
นั้น สิ่ง que ทะลุ นี้กำลังของจิตมันเกิน ไป สิ่ง que เห็นร่างกายแล้วทะลุเข้าไปถึงปอด ถึงตับ มันต้องเป็น
คุณธรรมใช่ไหม? ไม่ใช่ เพราะอะไร

เพราะมันไม่มีขณิมาปฏิบัติ เพราะกำลังของสมาธิมันแรง แรง มันก็ทะลุเข้าไปเลย มันไม่
เป็นอสุภะใจ มันทะลุทะลวงเข้าไปในร่างกายของที่เราส่งจิตไปดู ฉะนั้นย้อนกลับเข้ามา ย้อนกลับ
เข้ามาเพื่อใช้ปัญญา ให้มันเป็นไตรลักษณ์ ให้มันเป็นอนัตตา สิ่ง que เป็นอนัตตา ถ้ากำลังมันพอ ใช้
ปัญญามันจะทำลายลง ทำลายลง พับ! ยิ่งทำลายลง ความฝึกฝนของจิตมันมากขึ้น มีความชำนาญ
มากขึ้น นี้อสุภะ เห็นอสุภะมันก็สอนจิตดี

สิ่งนี้เองเสพอารมณ์ ความรู้สึกของเอ็งมันเป็นโธมะ มันเป็นสิ่งที่เกิดในกามภพ มันเป็น
กามราคะ มันพิจารณาไปมันก็ปล่อย ปล่อยจนละเอียดเข้ามา ละเอียดเข้ามาๆ ปล่อย ต้องฝึกฝน
อย่างนี้ละ ไม่ใช่ปล่อยหนสองหนแล้วมันจะเป็นอนาคามินะ อนาคามันคาอยู่กับกิเลสใจ กิเลสมัน
คาหัวอยู่ กิเลสมันยังเหยียบย่ำอยู่ มันจะเป็นอนาคามีที่ไหน เพราะมันไม่ได้สมุจเฉทปหาน มันไม่
ทำลายกามราคะในหัวใจ

วิปัสสนาเข้าไปปล่อยครั้งเข้า มันจะย้อนกลับเข้ามา นี้สภาวะจะละเอียดเข้ามาๆ ถึงที่สุดถ้า
มันปล่อยวางขนาดไหน มันปล่อยวางอสุภะ ถ้าอำนาจวาสนาของคนนะ ถ้าพิจารณาไปไม่ได้ สิ่งนี้
พิจารณาไม่ได้ก็ต้องพยายามฝึกฝน พิจารณาไม่ได้ มันหายหมดเลย ที่ว่าเอาอสุภะเข้ามาเทียบ ให้
เห็นความสวยงามของมัน ระหว่างที่ว่าสิ่งที่ไม่สวยงามมันก็ปล่อยๆ มันปล่อยโดยที่ไม่มีเหตุผล
ไม่สมุจเฉทปหาน คือสังโยชน์ระหว่างปฏิฆะ กามราคะมันไม่ขาด สิ่งที่ไม่ขาดมันก็หมกมุ่นอยู่ใน
หัวใจ

ขณะที่การประพฤติปฏิบัติ กิเลสอันละเอียดมันจะคอยสะสม มันจะคอยเบียดเบียน มันจะคอยทำให้การประพฤติปฏิบัติคาอยู่อย่างนั้น ถ้าคาอยู่อย่างนั้นมันก็ต้องเอาสุภะมาเทียบ สิ่งนี้สวยงามชอบไหม? ชอบ ถ้าชอบมีอารมณ์ความรู้สึกอย่างไร สิ่งที่มีอารมณ์ความรู้สึกไม่ชอบ ไม่ชอบมีความรู้สึกอย่างไร เห็นไหม สอนจิตมันไป

สิ่งที่ชอบ พอชอบมันก็เสวยอารมณ์ มันก็เป็นความเป็นไปของมัน มันก็ห้วนไหว สิ่งที่ไม่ชอบ ไม่ชอบ มันขะแยง มันไม่พอใจ มันสยดสยอง มันเป็นกรรมสังเวช มันก็ปล่อย ชับซ้อน เปลี่ยนแปลง นี่มันสอนจิตขนาดนั้นนะ นี่วิปัสสนาโดยเจโตวิมุตติใจ บ่อยครั้งเข้าๆ บ่อยครั้งถึงตัวจิต มันปล่อยได้นะ มันขาด มันกรีน! ในหัวใจ มันปล่อยหมดเลยนะ มันปล่อยที่ใจ เพราะตัวใจมันเป็นขั้นอันละเอียด

ถ้าเป็นปัญญาวิมุตติ มันพิจารณาโดยขั้นๆ โดยความเป็นไป นี่เป็นปัญญาวิมุตติ สิ่งที่เป็นปัญญาวิมุตติ เจโตวิมุตติ ขณะที่พิจารณา ครูบาอาจารย์ที่เป็นปัญญาวิมุตติ ท่านพิจารณาโดยปัญญา ครูบาอาจารย์ที่เป็นเจโตวิมุตติ ท่านจะพิจารณาโดยไตรลักษณ์ สิ่งที่ไตรลักษณ์ เห็นไหม การวิปัสสนา การทำลายหัวใจ มันมีกว้างขวาง

สิ่งที่กว้างขวางอยู่ที่จิตนิสัย ครูบาอาจารย์ท่านจะเทศนาว่าการ ท่านสอนด้วยประสบการณ์ของท่าน สิ่งประสบการณ์ของท่าน กับอำนาจสมาธิของเรามันคนละอันกัน ฉะนั้นการเทศนาว่าการของพระกรรมฐาน ถึงว่า สิ่งนี้มันเหมือนการบอกเล่าวิธีการ ฉะนั้น เราปฏิบัติขึ้นมา ไม่ต้องไปยึดให้เหมือนนะ ถ้าไปยึดให้เหมือนนี่มันต่างกัน มันจะยึดว่า มีความสุขไหม มีความปล่อยวางไหม มีความอบอุ่นในหัวใจไหม

ถ้ามีความอบอุ่น นี่เราก็ปฏิบัติมาถูกทาง สิ่งปฏิบัติมาถูกทาง แล้วเราทำโดยอำนาจสมาธิด้วยกำลังของเรา สิ่งที่กำลังวิปัสสนาเข้าไป ทำลายเข้าไปมันจะปล่อย อสุภะเป็นอย่างนี้นะ ชั้นของอสุภะคือการทำลายกามราคะ ชั้นของกาย การเห็นกายสิ่งต่างๆ เห็นกายเหมือนกัน แต่กายคนละชั้นตอน สิ่งที่มีละเอียดลึกซึ้ง สิ่งเหมือนกับการทำธุรกิจการค้าที่ได้ผลมหาศาล กับการได้ผล เห็นไหม เริ่มต้นเราประกอบธุรกิจต่างๆ มันก็เป็นการฝึกฝนขึ้นมา ก็ได้บ้างเสียบ้างเป็นธรรมดา

แต่ขณะที่เราเริ่มต้นจนยืนตัวได้ เห็นไหม โสดาบัน ขณะที่เราได้ทำลายขึ้นมาเรื่อยๆ นี่เป็นสภิกขาคามี สิ่งที่เราควบคุมได้อย่างนี้เป็นอนาคามี อนาคามีเพราะอะไร เพราะสิ่งที่ทำนี้ก็ทำ

แสนยาก เราควบคุมได้ ธุรกิจเรามีเครือข่าย มีการบริหารจัดการมหาศาลเลย หัวนี้ขึ้นไปหมดเลย
 สิ่งนี้เพราะเราต้องควบคุมอย่างนั้นนะ ถ้าเราควบคุมได้ มันถึงจะเป็นมัชฌิมาปฏิปทาใจ ถ้ามัน
 ควบคุมไม่ได้ มันเป็นอัตตกิลมถานุโยค เป็นกามสุขัลลิกานุโยค คือมันปล่อยวาง ถ้ามีความสุข มัน
 ก็ไปนอนจมกับมัน ปล่อยแล้วว่างสบาย นี่เราปล่อยวางแล้ว

พอมันสะเทือนขึ้นมาซะ ปล่อยแล้วทำไมมันมีความรู้สึกอย่างนี้ ปล่อยแล้วทำไมไม่มีความ
 ทุกข์อย่างนี้ ซ้ำแล้วซ้ำเล่าอยู่อย่างนั้น จนถึงที่สุดเจโตวิมุตติก็ขาด ปัญญาวิมุตติก็ขาด สิ่งที่ขาด
 แล้วพยายามใคร่ครวญ สะสมใคร่ครวญไปบ่อยๆ ครั้งเข้า มันจะเหลือเศษส่วน อนาคามี ๕ ชั้น สิ่ง
 ที่อนาคามี ๕ ชั้น มันปล่อยวางแล้วก็จริงอยู่ มันมีสิ่งที่ลึกลับซับซ้อน

ในภาคปฏิบัติของครูบาอาจารย์เราจะมีประสบการณ์ จะมีความจริงของใจ มันไม่
 เหมือนกับในตำรา ในตำราเขียนไว้อย่างนั้น ว่าไว้อย่างนั้น แล้วเราประพฤติปฏิบัติก็กลัวจะผิด
 ต้องถอดตัวอักษรไว้เลยนะ ต้องทำอย่างนั้น ทำอย่างนั้น ขณะที่ครูบาอาจารย์ของเราจะ หลวงปู่
 มั่น หลวงปู่เสาร์ ท่านทำของท่านมา หลวงปู่มั่นท่านมีปัญญาของท่านมาก ท่านมีบุญญาธิการของ
 ท่านมาก เวลาท่านทำของท่านขึ้นมา ปัญญาจะรอบรู้ไปหมดเลย

หลวงปู่เสาร์ ท่านทำของท่านขึ้นมาเหมือนกัน แต่ขณะที่ปัญญาของท่านก็อยู่ในขอบเขต
 ของท่าน แล้วครูบาอาจารย์แต่ละองค์มันก็ต่างกันไป ต่างกันไป แล้วหลวงปู่มั่นเวลาท่านสอนแต่
 ละองค์ ท่านสอนไม่เหมือนกันหรือ ท่านสอน คุณริตนิสัยของแต่ละบุคคล อย่างเช่น ครูบา
 อาจารย์ของเรา หลวงปู่เจี๊ยะ หลวงปู่เทศก์ท่านก็สอนไปอย่างหนึ่ง ครูบาอาจารย์ของเราบางองค์
 ท่านก็สอนไปอีกอย่างหนึ่ง สอนไปอีกอย่างเพราะอะไร เพราะจริตนิสัยมันไม่เหมือนกัน

ทำอย่างไรก็ได้ให้เราทำแล้วเป็นประโยชน์ของเราขึ้นมา แล้วจะเป็นประสบการณ์ของเรา
 แล้วเราเป็นครูอาจารย์ขึ้นมา เราก็จะเอาประสบการณ์นี้ไปสอนเขา แล้วคนอื่นจะมาหลอกเรา
 ไม่ได้ด้วย เพราะอริยสังคคืออันเดียวกัน วิธีการ การกระทำต่างกัน แต่อริยสังคอันเดียวกัน ถ้าเกิด
 อริยสังคผิด เป็นไปไม่ได้ อริยสังคต้องอริยสังคอันเดียวกัน ต้องเหมือนๆ กัน ปล่อยสมุจเฉทปหาน
 เหมือนกัน

ขณะที่ทำลาย ทำลายขณะต่างๆ ปล่อยเข้าไป จนถึงที่สุด เวลาปล่อยวางเขา จิตทำลายเขา
 ขึ้นมา ปัญญาอย่างนี้ปัญญามหาสติ มหาปัญญา ปัญญาแบบขั้นสูงใหม่ ปัญญาโลกีย์ปัญญา คือ
 ปัญญาข้อมูล ปัญญาจากสมอง ปัญญาจากการจำ ปัญญาในภาวนามยปัญญา ปัญญาจากสังขาร

สังขารเพราะอะไร เพราะมีสติ มีสมาธิ สมาธิ สติ นี่ก่อดความเห็น ก่อดตัวตน ถ้าตัวตนเราสงบลง นั่นเป็นสมาธิ ถ้าตัวตนเรายึดมั่นถือมั่น เป็นสมาธิไปไม่ได้หรอก แล้วถ้าเป็นสมาธิ ถ้าไม่มีศีลมันก็เป็นมิจจาสมาธิ มันก็ออกไปเรื่องของโลกๆ เขา

แต่ถ้ามันมีสมาธิขึ้นมา สิ่งที่เป็นสมาธิมันก่อดตัวตนนั้นเข้ามา สิ่งทีกก่อดตัวตนเข้ามา ปัญญาอย่างนี้เพราะมีสมาธิเข้ามา มันเป็นธรรมชาติใจ ธรรมชาติ ธรรมจักร ปัญญา ภาวนามยปัญญาคือปัญญาของธรรมใจ ปัญญาของธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่ามีอยู่แล้ว แต่ไม่มีใครค้นคว้ามันขึ้นมาได้ เพราะมันโดนอวิชชาครอบงำไว้ในหัวใจใจ

แต่ถ้าเป็นปัญญาคอมพิวเตอร์ ปัญญาข้อมูลอย่างนั้น ปัญญาวิทยาศาสตร์อย่างนั้น มันเป็นปัญญาสติ มันแกกัเลสไม่ได้ มันไม่มีความหมาย มันเป็นเรื่องของวิชาการ มันเป็นเรื่องของทางโลกเขา แต่ถ้าปัญญาแกกัเลส มันเป็นภาวนามยปัญญาจากหัวใจ มันเกิดในปัจจุบันธรรม มันเกิดจากสิ่งที่เราก่อด สิ่งที่เป็นตัวตน สิ่งที่จะบิดเบือนให้เป็นอัตตะๆ หรือกามสุขัลลิกานุโยคในหัวใจ มันจะเป็นสภาวะธรรมของมันขึ้นมา เห็นไหม สิ่งที่เกิดขึ้นมาจากไหน ถ้าเราปฏิบัติขึ้นมาเป็นสภาวะแบบนี้ แล้วใครมันจะมาหลอก มาหลอกหัวใจดวงนี้ไม่ได้หรอก

เห็นไหม มันปล่อยวางสิ่งนี้เข้ามาๆ ถ้าประพฤติปฏิบัติเข้ามาเห็นสัจจะความจริงอย่างนี้ขึ้นมา จนมันปล่อยวางหมด จิตนี้ว่างหมดเลย สิ่งที่ว่า ใครเป็นคนไปรู้ว่าว่างละ มันปล่อยวางเข้ามาละ นี่ขั้นของอสุภะ มันเป็นความลึกกลับ ถ้าเป็นขั้นของอสุภะมันลึกมาก แต่ในการประพฤติปฏิบัตินะ ถ้าคนสอนไม่เป็น ว่าเริ่มต้นว่าอสุภะ ทำไมจะต้องให้เด็กๆ มันไปแบกของหนักๆ เด็กๆ มันก็ต้องทำงานของมัน ในตามกำลังของมัน

ถ้ามันเห็นกาย มันก็เป็นสภาวะของเด็กๆ ที่ทำงานเด็กๆ เด็กเห็นกายแล้วทำงานนั้นประสบความสำเร็จ มันก็ปล่อยกายนั้นเข้ามา แล้ววิปัสสนา เห็นเป็นธาตุต่างๆ นี่ก็เห็นกาย มันก็ปล่อยวางนั้นเข้ามา แล้วพอเด็กขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ขึ้นมา ผู้ใหญ่คนไหนก็แล้วแต่ ทำงานขึ้นไปแล้วมันต้องรับผิดชอบ มันต้องรับผิดชอบกับการเกิดและการตายของมัน ถ้ามันรับผิดชอบการเกิดและการตายของมัน มันยังทำงานได้อยู่ มันยังไม่คิดในสิ่งที่กิเลสอันละเอียดที่มันครอบงำของมัน

มันต้องเจออสุภะโดยสัจจะความจริง ถ้าไม่เจออสุภะ ไม่เจอสิ่งที่ทำลายกามราคะ มันจะผ่านกามภพไม่ได้ มันจะเข้าอริยสัจไม่ได้ มันจะเป็นสัจจะความจริงไปไม่ได้ ถ้ามันผ่านสัจจะความจริง มันเป็นไปโดยข้อเท็จจริง ถ้ามันเป็นข้อเท็จจริง ให้มันเป็นตามความจริงอันนั้น มันจะ

เห็นข้อเท็จจริงอย่างนั้น แล้วมันก็วิปัสสนาอย่างนั้นเข้ามา จนถึงที่สุดแล้วมันก็ต้องทำลายของมัน ไปโดยอรหัตตมรรค โดยอนาคามิมรรคมันก็ปล่อยวางเข้ามา จนปล่อยวางเข้ามา

ถ้าพิจารณาภายนอก ภายใน ภายใต้ออกกายแล้วกายของจิต ถ้าพิจารณาภายในเป็นเจโตวิมุตติ มันจะเห็นสภาวะของจิตมันเป็นรูป สิ่งต่างๆ ที่ว่ามันเป็นนามธรรม แต่มันเป็นรูปจากภายใน ถ้าวิปัสสนาเข้าไปถึงตรงนี้ได้ มันก็เลสลิกซึ่งมาก แต่ก่อนจะเห็นได้ ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์ชี้แนะ ขนาดที่ว่าเป็นสมาธิ ก็ยังคิดขังนึกว่าเป็นนิพพานเลย แล้วขณะที่มันปล่อยวางเป็นขั้นเป็นตอนเข้ามา มันไม่คิด มันเอาอะไรมาไม่คิดในเมื่อมีกิเลสอยู่ กิเลสอย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียด นี่มันครอบงำหมดเลย แล้วเข้าไปติดอย่างนั้น สภาวะแบบนั้น

เราถึงมีครูมีอาจารย์เป็นอำนาจวาสนานะ ถ้าเราไม่มีครูอาจารย์มากอยชี้นานะ มันเป็นวิปัสสนิก นึกเอาเอง คาดเอาเอง หมายเอาเอง เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ธรรมะมันจะเกิดขึ้นในหัวใจนั้น” ผู้ใดคั่นเคา คาดหมาย จินตนาการ จินตมยปัญญาจินตนาการ สิ่งที่จินตนาการทางโลกเขายกย่องมาก ไอน์สไตน์ยกย่องมาก จินตนาการนี้ประเสริฐ ดีกว่าวิชาการ เพราะการจินตนาการมันจะส่งให้เกิดภวานามยปัญญา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก จินตมยปัญญา ภวานามยปัญญา ปัญญาที่แก้กิเลสคือภวานามยปัญญา จินตมยปัญญาแก้กิเลสไม่ได้ เพราะเป็นจินตนาการ แต่จินตนาการแล้วสร้างสมขึ้นไป มันก็เป็นภวานามยปัญญาขึ้นมาจนได้ แบบไอน์สไตน์คาดหมายไว้ไง แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสิ่งที่พบประสบก่อน แล้วบอกไว้สัจจะความจริงมา ๒,๐๐๐ กว่าปีแล้ว ไอน์สไตน์เพิ่งมา แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำลายมาหมดแล้ว วางรากฐานไว้หมด

แม้แต่การเกิดของจิตวิญญาณ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสั่งสอนตั้งแต่พรหมลงมา สั่งสอนทั้งหมดเลย สิ่งที่เป็นจิตวิญญาณแล้วเขามีสถานะเหนือกว่ามนุษย์ แต่เขาไม่รู้เรื่อง อริยสัจเลย เพราะสถานะของเขาเป็นสภาวะแบบนั้น แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้เรื่อง อริยสัจ เห็นความเป็นอริยสัจจากความเป็นจริง แล้วคนที่ไม่เห็นจริงเอาอะไรมาสอน

สิ่งนี้ถ้าย้อนกลับ ครูบาอาจารย์ถึงชี้กลับมาตรงนี้ แล้วต้องย้อนกลับจิตตัวนี้เข้ามา ให้เข้าไปเห็นกายของจิต นี่คือเจโตวิมุตติ ถ้าเป็นปัญญาวิมุตติละ ปัญญาวิมุตติเห็นความผ่องใส ความเสรีหมองของใจ ย้อนกลับเข้ามา มันจะวิปัสสนาไป แบบครูบาอาจารย์เป็นเหมือนต้นข้าว สภาวะปัญญาเทียบเคียงไง ปัญญาอย่างนี้ไม่ใช่ปัญญาขั้น

ว่าจิตนี้เข้านิพพานอย่างไร จิตนี้ปล่อยวางอย่างไร เห็นไหม เวลาจิตนี้ปล่อยสภิกาคามี อนาคตามี มันปล่อยวางเข้ามาได้ เพราะจิตนี้ทำลายสิ่งต่างๆ เข้ามา แล้วตัวที่เป็นจิต ตัวที่เป็น ภาวนามยปัญญา มันเกิดออกมามันก็เป็นขั้น ถ้าปัญญาโดยปัญญาสังขาร มันเป็นขั้นนั้นนะ แล้ว ปัญญาของจิต จิตนี้มันไม่มีอะไรสืบทอด อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจยา วิญญฺาณ...นามรูป มันเป็นรูป เป็นอะไรต่างๆ มันเป็นปัจจัยการของมัน มันไม่ใช่กอง มันไม่ใช่รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญฺาณ สิ่งนี้เป็นกองๆ...กองๆ สิ่งนี้ต้องอาศัยกำลังของจิตที่ออกไป สิ่งนี้มันถึงเป็นสิ่งที่ เป็นกอปรเป็นการทำงานขึ้นมา

แต่ขณะที่ปัญญาที่เกิด จิตที่ออกไปยึด ออกไปเป็นกามราคะ นางคันทหา นางอรดีออกไป ความโลภ ความโกรธ ความหลง จิตนี้ ตัวอวิชชาเป็นพลังงานออกไปอาศัยขั้น อาศัยอสุภะ อย่าง นี้ออกไปหาจิต ขณะพิจารณาอสุภะเข้ามา มันจะถอยร่นกลับมาเป็นตัวของมัน คนที่ทำลายคนอื่น ทั้งหมดเลย แล้วมันจะทำลายตัวมันเองได้ไหม? มันทำลายตัวมันเองไม่ได้ โดยสัจจะความจริง เพราะคนมันตระหนี่ คนมันยึดมันถือมันตัวมันเอง

แต่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอรหัตตมรรคทำได้ ขณะที่ทำได้ ต้องโดน อรหัตตมรรคโดยสติสมบุรณ์ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ สมาธิสมบุรณ์ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ แล้วย้อนกลับเป็น อรหัตตมรรคเข้าไปจับตัวของจิต นี่ถ้าเป็นเจโตวิมุตติเห็นสภาวะของกายจากรูปของจิต รูปกาย อันละเอียด กายลึกซึ้งมาก ทำลายกายตัวนี้ พลิกกว่าตัวนี้

พลิกกว่าคืออะไร? คือทำลายตัวมันเอง จิตนี้ทำลายเขาเข้ามาหมดแล้ว มันทำลายตัวมันเอง จนถึงที่สุด อันนี้เป็นวิมุตติ อันนี้เป็นสิ่งที่หลุดพ้นออกไปจากสมมุติ พ้นออกไปจากกรรมวินัยของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พ้นออกจากไปกรรมและวินัยที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วางไว้ให้เราก้าวเดิน เราก้าวเดินกรรมและวินัยเข้าไปถึงตัวจิตของเรา ถึงวิปัสสนาใจของเรา ตั้งแต่ เห็นกาย เห็นอสุภะเข้ามา นี่เป็นเจโตวิมุตตินะ

แล้วถ้าเป็นปัญญาวิมุตติละ ปัญญาวิมุตติเห็นเป็นสิ่งที่ต่างๆ ที่ครูบาอาจารย์ที่เห็น เห็นไหม เห็นเป็นสภาวะที่เป็นเทียบเคียง มันเหมือนกับสิ่งที่ดูซึม สิ่งที่คุณซึม สิ่งที่คุณซึมมาจนเป็นเนื้อ เดียวกัน แต่ขณะจิตสิ่งที่มันคายออก สิ่งที่ว่าอวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจยา วิญญฺาณ จิต ปฏิสนธิ จิตตัวนี้ วิญญฺาณตัวนี้ ไม่ใช่วิญญฺาณโดยขั้น ๕

วิญญาณในขั้น ๕ อาศัยอายตนะกระทบ อายตนะกระทบตัวของจิต ตา หู จมูก ลิ้น กาย
 สิ่งนี้กระทบออกไป ถ้าไม่มีตัวจิตรับรู้ กระทบก็ไม่รู้ กระทบเฉยๆ มันก็ไม่รับรู้ สิ่งกระทบเฉยๆ
 แต่ถ้ามีจิตรับรู้ มีจิตรับรู้ก็เป็นวิญญาณ โสตวิญญาณ ฆานวิญญาณ...วิญญาณอย่างนี้ วิญญาณของ
 มนุษย์ วิญญาณของเทวดา วิญญาณของพรหม วิญญาณต่างๆ วิญญาณนี้คือวิญญาณสถานะ
 วิญญาณภาพ

แต่ อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจยา วิญญาณํ วิญญาณตัวนี้ ตัวจิตตัวนี้มันจะทำลาย
 ตัวมันเองอย่างไร สิ่งที่ทำลายตัวมันเอง มันซบเข้ามา มันทำลายอย่างนี้ มันพลิกออกมาอย่างนี้ มัน
 ก็เป็นวิมุตติไป จิตที่เป็นวิมุตติ เห็นไหม นิพพาน นิพพานมีตรงไหน? มีตรงความรู้สึกนั้น ถ้าจิต
 เข้าวิมุตติไม่ได้ จิตเป็นนิพพานไม่ได้ แล้วจิตเป็นนิพพานได้อย่างไร

อาสเวหิ จิตทำลายจิตตัวนี้ จิตตัวนี้เป็นวิมุตติไป แล้ววิมุตติอยู่ที่ไหน? วิมุตติก็อยู่ที่ตัวของ
 ความรู้สึกอันนั้นไง ตัวความรู้สึกของดวงจิตที่มันทำลายตัวมันเองมา มันสะเทือนเลื่อนลั่นใน
 หัวใจมันนะ มันพลิกคว่ำสถานะของการเกิด การแก่ การเจ็บ และการตาย

อนาคามีผลนะ เวลาเกิดบนพรหม ชีวิตของพรหมขนาดไหน มันจะสุขของมันไป อนาคามี
 ไม่กลับมาเกิดในกามภพ ไปเกิดบนพรหม แล้วจะล่วงผ่านพ้นไป แต่ขณะที่วิปัสสนาละเอียดย่อน
 กว่านั้น คิดดูสิคำว่า “พรหม” อาหารของพรหมคือผัสสะ คือขั้นเดียว หนึ่งเดียวเท่านั้น พรหมมี
 หนึ่งเดียวเท่านั้น ไม่มีขั้น แล้วขณะที่จิตวิปัสสนาญาณ อรหัตตมรรค อันนี้ละเอียดย่อนมาก
 ทำลายมาก

การเห็นกายส่วนหนึ่ง การเห็นอสุภะส่วนหนึ่ง การเห็นคือการค้นคว้า การค้นคว้าหาการ
 หางานขึ้นมาเป็นวิปัสสนา ใ้อวิปัสสนาที่เขาว่ากันว่ากันนะ วิปัสสนาโดยเป็นวิปัสสนิก นึกเอา
 ทั้งนั้นเลย ถ้าเป็นวิปัสสนามันจะต้องเห็นสัจจะความจริง เป็นอริยสัจ อริยสัจ สัจจะความจริง
 ขึ้นมา แล้วมันจะทำลายเป็นขั้นเป็นตอนเข้ามา

จะต้องเป็นภาคปฏิบัติ เป็นกรรมฐาน เป็นสิ่งที่กรรมฐาน ฐานของการทำงาน นี้กรรมฐาน สม
 ถกรรมฐาน ต้องมีสมถกรรมฐานก่อน ต้องมีพุทฺโธฯ คือทำจิตสงบเป็นพื้นฐานก่อน มันถึงจะเห็น
 กายได้ ถ้าไม่มีสมถกรรมฐาน การเห็นกายนี้คือการเห็นโดยวิปัสสนิกหมดละ เป็นไปไม่ได้ เห็น
 กายต้องเห็นกายจากตาของใจ เห็นอสุภะมันยังเห็นสิ่งที่ลึกซึ้งกว่า แล้วจะทำลายถึงที่สุดของการ

ประพตติปฏิบัติ เจโตวิมุตติพลิกฟ้าคว่ำดิน จนไม่มีการเกิดและการตาย จะอยู่อย่างนี้แบบคงที่
ตลอดไป เอวัง